

A
MAGYAR SZENT KORONA ORSZÁGAINAK
BŰNÜGYI STATISZTIKÁJA

AZ 1904—1908. ÉVEKRŐL

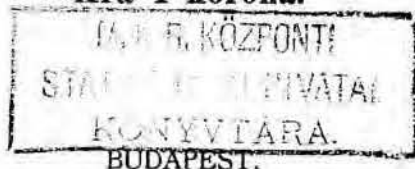
NÉGY GRAFIKAI TÉRKÉPPEL.

A MAGYAR KIR. KERESKEDELEMÜGYI MINISZTER RENDELETÉBŐL
SZERKESZTI ÉS KIADJA

A MAGYAR KIR. KÖZPONTI STATISZTIKAI HIVATAL.

Ára 4 korona.

AZ ATHENAEUM IRODALMI ÉS NYOMDAI R.-TÁRSULAT NYOMÁSA.

1910.

ELŐSZÓ.

A magyar kir. központi statisztikai hivatal ezúttal először teszi közzé külön közlemény alakjában a bűnügyi statisztika eredményeit. Eddig csak a Magyar Statisztikai Évkönyv közölte a számszerű adatokat, oly terjedelemben, a mint ezt e kézikönyv szűkebb kerete megengedte. Most azonban, midőn a büntető törvénykönyvek és a bűnvádi perrendtartás kiegészítéséről és módosításáról szóló 1908. évi XXXVI. t.-cikk büntetőjogunk terén új irányelveket juttatott érvényre s a magyar bűnügyi statisztikának is gyökeres reformját vonta maga után, kívánatosnak látszott, az eddigi adatgyűjtés alapján, bűnügyi judikaturánk lezárt korszakát külön közleménnyel világítani meg, oly módon, hogy a múlt tanulságai a jövőre nézve is útmutatásul szolgáljanak.

Ez tette szükségessé, hogy a táblázatokba foglalt számszerű adatokat terjedelmesebb ismertetés s az adatoknak behatóbb elemzése előzze meg. Ez szolgál továbbá mentségül annak a hivatalos statisztikai kiadványokban kissé szokatlan eljárásnak, hogy az általános jelentés a tények egyszerű ismertetésén s az abszolút számoknak viszonyszámokkal való kiegészítésén túl bizonyos kritikát is gyakorol.

A közlemény szerkesztésének munkáját a hivatal egyik kiváló fiatal tagja, dr. Bud János min. segédtitkár végezte. Ő írta meg az általános jelentést is a közleményhez. Buzgó és sikeres munkájáért őszinte elismerésemet és köszönetemet fejezem ki. De köszönetet kell mondanom kitünő büntetőjogásunknak, a budapesti tud. egyetem tudós tanárának, dr. Balogh Jenő úrnak is, a ki e közlemény általános jelentését közzététele előtt szíves volt gondosan átnézni, s a ki szak-tudásával mindenkor készségesen támogatta a statisztikai hivatalt a bűnügyi statisztika kérdéseiben.

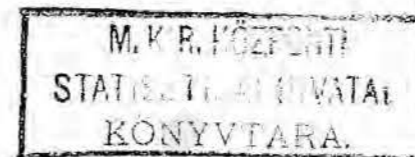
Budapest, 1910. július havában.

M. KIR. KÖZPONTI
STATISZTIKAI HIVATAL
KÖNYVTÁRA.

Dr. Vargha Gyula,
miniszeri tanácsos,
a m. kir. központi statisztikai hivatal igazgatója.

I 1 C 2/30

TARTALOM.

	Lap		Lap
Előszó	III	6. A kir. törvényszékek előtt jogerős befejezést nyert büntető ügyek az eljárás megindítási módja szerint, egyes főbb eljárási mozzanatok feltüntetésével	14
I. Általános jelentés.			
1. Büntügyi statisztikánk története és alapelvei ...	3*	7. A kir. törvényszékek előtt jogerős ítélettel befejezést nyert ügyek eljárási időtartama:	
2. A büntügyi eljárás adatai	26*	a) Abszolút számokban	16
3. A kriminalitás iránya	37*	b) Viszonyszámokban	18
4. A kiszabott büntetések	42*	8. A kir. törvényszékek előtt jogerős ítélettel befejezést nyert ügyekben használt perorvoslatok	20
5. A bűncselekmények elkövetési helye és ideje	61*	9. A kir. törvényszékek előtt jogerősen befejezett ügyekben büntető eljárás alá vett személyek száma, az eljárás befejezési módjának feltüntetésével	22
6. Az elítéltek személyi viszonyai	65*	10. A kir. törvényszékek és járásbíróóságok előtt jogerős befejezést nyert ügyekben elítélt személyek száma a bűncselekmények főbb csoportjai és kir. ítélőtáblai területek szerint	24
7. Horvát-Szlavonországok büntügyi statisztikájának főbb eredményei az 1905—1908 évekről	79*	11. A kir. törvényszékek és járásbíróóságok előtt jogerősen befejezett büntető ügyekben elítélt személyek száma a bűncselekmények főbb csoportjai és az elkövetés helyének törvényhatósága szerint	28
Az általános jelentéshez tartozó táblázatok:			
1. A kir. járásbíróóságok által az 1902—1908 évek folyamán jogerősen elítélt személyek száma	81*	12. A kir. járásbíróóságok előtt jogerős befejezést nyert ügyekben előforduló bűncselekmények az elkövetés helyének jellege szerint	48
2. A kir. törvényszékek által az 1902—1908 évek folyamán jogerősen elítélt személyek száma	82*	13. A kir. törvényszékek előtt jogerős befejezést nyert ügyekben előforduló bűncselekmények az elkövetés helyének jellege szerint	50
3. A kir. törvényszékek és járásbíróóságok által némely főbb bűncselekményekért 1908-ban elítélt egyének törvényhatóságunkint a népességhez viszonyítva	83*	14. A kir. törvényszékek és járásbíróóságok előtt jogerős befejezést nyert ügyekben előforduló bűncselekmények az elkövetés helyének jellege szerint	52
4. A büntettekért és (becsületsértés kivételével) vétségekért elítéltek megoszlása nemek szerint az 1905—1908 években	84*	15. A kir. járásbíróóságok előtt jogerős befejezést nyert ügyekben előforduló bűncselekmények elkövetésének ideje	54
II. Részletes kimutatások.			
a) Magyarország.			
1. A kir. járásbíróóságok előtt jogerős befejezést nyert büntető ügyek száma az elintézés módja szerint részletezve	2	16. A kir. törvényszékek előtt jogerős befejezést nyert ügyekben előforduló bűncselekmények elkövetésének ideje	56
2. A kir. járásbíróóságok előtt jogerős ítélettel befejezést nyert ügyek eljárási időtartama:		17. A kir. törvényszékek és járásbíróóságok előtt jogerős befejezést nyert ügyekben előforduló bűncselekmények elkövetésének ideje	58
a) Abszolút számokban	4		
b) Viszonyszámokban	6		
3. A kir. járásbíróóságok előtt jogerős ítélettel befejezést nyert ügyekben használt perorvoslatok	8		
4. A kir. járásbíróóságok előtt jogerősen befejezett büntető ügyekben büntető eljárás alá vett személyek száma, az eljárás befejezési módjának feltüntetésével	10		
5. A kir. törvényszékek előtt jogerősen befejezett büntető ügyek a befejezés módja szerint	12		

	Lap		Lap
18. A kir. járásbíróóságok előtt jogerősen befejezett büntető ügyekben elítélt személyekre kiszabott büntetések bűncselekmények szerint	60	miatt elítéltek életkora, összevetve a családi állapottal, a nemek megkülönböztetésével:	
		a) Abszolút számokban	94
		b) Viszonyszámokban	102
19. A kir. törvényszékek előtt jogerősen befejezett büntető ügyekben elítélt személyekre kiszabott büntetések bűncselekmények szerint	66	27. A kir. járásbíróóságok előtt jogerősen befejezett büntető ügyekben (a becsületsértés kivételével) vétségek miatt elítéltek anyanyelve:	
		a) Abszolút számokban	106
		b) Viszonyszámokban	108
20. A kir. járásbíróóságok előtt jogerősen befejezett büntető ügyekben (a becsületsértés kivételével) vétségek miatt elítéltek életkora:		28. A kir. törvényszékek előtt jogerősen befejezett büntető ügyekben büntettek és (a becsületsértés kivételével) vétségek miatt elítéltek anyanyelve:	
a) Abszolút számokban	74	a) Abszolút számokban	110
b) Viszonyszámokban	75	b) Viszonyszámokban	119
21. A kir. törvényszékek előtt jogerősen befejezett büntető ügyekben büntettek és (a becsületsértés kivételével) vétségek miatt elítéltek életkora:		29. A kir. törvényszékek és járásbíróóságok előtt jogerősen befejezett büntető ügyekben büntettek és (a becsületsértés kivételével) vétségek miatt elítéltek anyanyelve:	
a) Abszolút számokban	76	1. Férfiak.	
b) Viszonyszámokban	77	a) Abszolút számokban	114
		b) Viszonyszámokban	116
		2. Nők.	
		a) Abszolút számokban	118
		b) Viszonyszámokban	120
		3. Férfiak és nők együtt.	
		a) Abszolút számokban	122
		b) Viszonyszámokban	124
22. A kir. törvényszékek és járásbíróóságok előtt jogerősen befejezett büntető ügyekben büntettek és (a becsületsértés kivételével) vétségek miatt elítéltek életkora:		30. A kir. járásbíróóságok előtt jogerősen befejezett büntető ügyekben (a becsületsértés kivételével) vétségek miatt elítéltek vallása:	
1. Férfiak.		a) Abszolút számokban	126
a) Abszolút számokban	78	b) Viszonyszámokban	128
b) Viszonyszámokban	79		
2. Nők.		31. A kir. törvényszékek előtt jogerősen befejezett büntető ügyekben büntettek és (a becsületsértés kivételével) vétségek miatt elítéltek vallása:	
a) Abszolút számokban	80	a) Abszolút számokban	130
b) Viszonyszámokban	81	b) Viszonyszámokban	132
3. Férfiak és nők együtt.			
a) Abszolút számokban	82	32. A kir. törvényszékek és járásbíróóságok előtt jogerősen befejezett büntető ügyekben büntettek és (a becsületsértés kivételével) vétségek miatt elítéltek vallása:	
b) Viszonyszámokban	83	1. Férfiak.	
		a) Abszolút számokban	134
		b) Viszonyszámokban	136
		2. Nők.	
		a) Abszolút számokban	138
		b) Viszonyszámokban	140
		3. Férfiak és nők együtt.	
		a) Abszolút számokban	142
		b) Viszonyszámokban	144
23. A kir. járásbíróóságok előtt jogerősen befejezett büntető ügyekben (a becsületsértés kivételével) vétségek miatt elítéltek családi állapota:		33. A kir. járásbíróóságok előtt jogerősen befejezett büntető ügyekben (a becsületsértés kivételével) vétségek miatt elítéltek (illetve eltartóik) foglalkozása:	
a) Abszolút számokban	84	a) Abszolút számokban	146
b) Viszonyszámokban	85	b) Viszonyszámokban	150
24. A kir. törvényszékek előtt jogerősen befejezett büntető ügyekben büntettek és (a becsületsértés kivételével) vétségek miatt elítéltek családi állapota:			
a) Abszolút számokban	86		
b) Viszonyszámokban	87		
25. A kir. törvényszékek és járásbíróóságok előtt jogerősen befejezett büntető ügyekben büntettek és (a becsületsértés kivételével) vétségek miatt elítéltek családi állapota:			
1. Férfiak.			
a) Abszolút számokban	88		
b) Viszonyszámokban	89		
2. Nők.			
a) Abszolút számokban	90		
b) Viszonyszámokban	91		
3. Férfiak és nők együtt.			
a) Abszolút számokban	92		
b) Viszonyszámokban	93		
26. A kir. törvényszékek és járásbíróóságok előtt jogerősen befejezett büntető ügyekben büntettek és (a becsületsértés kivételével) vétségek			

	Lap		Lap
34. A kir. törvényszékek előtt jogerősen befejezett büntető ügyekben büntettek és (a becsületsértés kivételével) vétségek miatt elítéltek (illetve eltartóik) foglalkozása:		43. A kir. törvényszékek előtt jogerősen befejezett büntető ügyekben büntettek és (a becsületsértés kivételével) vétségek miatt elítélt fiatalok bűncselekmények keretében, műveltségi foka és javítóintézetbe való utasítása	199
a) Abszolút számokban	154		
b) Viszonyszámokban	158	44. A kir. törvényszékek és járásbíróóságok előtt jogerősen befejezett büntető ügyekben büntettek és (a becsületsértés kivételével) vétségek miatt elítélt fiatalok bűncselekmények keretében, műveltségi foka és javítóintézetbe való utasítása	200
35. A kir. törvényszékek és járásbíróóságok előtt jogerősen befejezett büntető ügyekben büntettek és (a becsületsértés kivételével) vétségek miatt elítéltek (illetve eltartottak) foglalkozása:		45. A kir. járásbíróóságok előtt jogerősen befejezett büntető ügyekben (a becsületsértés kivételével) vétségek miatt elítélt fiatalok bűncselekmény a visszaesés, a bűnhalmazat és a bűncselekmény elkövetési helyének jellege szerint	201
1. Férfiak.			
a) Abszolút számokban	162	46. A kir. törvényszékek előtt jogerősen befejezett büntető ügyekben büntettek és (a becsületsértés kivételével) vétségek miatt elítélt fiatalok bűncselekmény a visszaesés, a bűnhalmazat és a bűncselekmény elkövetési helyének jellege szerint	202
b) Viszonyszámokban	166		
2. Nők.		47. A kir. törvényszékek és járásbíróóságok előtt jogerősen befejezett büntető ügyekben büntettek és (a becsületsértés kivételével) vétségek miatt elítélt fiatalok bűncselekmény a visszaesés, a bűnhalmazat és a bűncselekmény elkövetési helyének jellege szerint	203
a) Abszolút számokban	170		
b) Viszonyszámokban	174	48. A kir. járásbíróóságok előtt jogerősen befejezett büntető ügyekben (a becsületsértés kivételével) vétségek miatt elítélt fiatalok bűncselekmények keretében:	
		a) Abszolút számokban	204
		b) Viszonyszámokban	205
3. Férfiak és nők együtt.			
a) Abszolút számokban	178	49. A kir. törvényszékek előtt jogerősen befejezett büntető ügyekben büntettek és (a becsületsértés kivételével) vétségek miatt elítélt fiatalok bűncselekmények keretében:	
b) Viszonyszámokban	182	a) Abszolút számokban	206
		b) Viszonyszámokban	209
36. A kir. járásbíróóságok előtt jogerősen befejezett büntető ügyekben (a becsületsértés kivételével) vétségek miatt elítéltek műveltségi foka:			
a) Abszolút számokban	186	50. A kir. törvényszékek és járásbíróóságok előtt jogerősen befejezett büntető ügyekben büntettek és (a becsületsértés kivételével) vétségek miatt elítélt fiatalok bűncselekmények keretében:	
b) Viszonyszámokban	187	a) Abszolút számokban	208
		b) Viszonyszámokban	208
37. A kir. törvényszékek előtt jogerősen befejezett büntető ügyekben büntettek és (a becsületsértés kivételével) vétségek miatt elítéltek műveltségi foka:			
a) Abszolút számokban	188	51. A kir. törvényszékek és járásbíróóságok előtt jogerősen befejezett büntető ügyekben büntettek és (a becsületsértés kivételével) vétségek miatt elítélt fiatalok bűncselekmények keretében:	
b) Viszonyszámokban	189	a) Abszolút számokban	210
		b) Viszonyszámokban	210
38. A kir. törvényszékek és járásbíróóságok előtt jogerősen befejezett büntető ügyekben büntettek és (a becsületsértés kivételével) vétségek miatt elítéltek műveltségi foka:			
a) Abszolút számokban	190	52. A kir. törvényszékek és járásbíróóságok előtt jogerősen befejezett büntető ügyekben büntettek és (a becsületsértés kivételével) vétségek miatt elítélt visszaesők, a visszaesés jellege és bűncselekmények keretében	212
b) Viszonyszámokban	191		
39. A kir. járásbíróóságok előtt jogerősen befejezett büntető ügyekben és (a becsületsértés kivételével) vétségek miatt elítéltek vagyoni állapota:			
a) Abszolút számokban	192		
b) Viszonyszámokban	198		
40. A kir. törvényszékek előtt jogerősen befejezett büntető ügyekben büntettek és (a becsületsértés kivételével) vétségek miatt elítéltek vagyoni állapota:			
a) Abszolút számokban	194		
b) Viszonyszámokban	195		
41. A kir. törvényszékek és járásbíróóságok előtt jogerősen befejezett büntető ügyekben büntettek és (a becsületsértés kivételével) vétségek miatt elítéltek vagyoni állapota:			
a) Abszolút számokban	196		
b) Viszonyszámokban	197		
42. A kir. járásbíróóságok előtt jogerősen befejezett büntető ügyekben (a becsületsértés kivételével) vétségek miatt elítélt fiatalok bűncselekmények keretében, műveltségi foka és javítóintézetbe való utasítása	198		

	Lap		Lap
53. A kir. törvényszékek és járásbíróságok előtt jogerősen befejezett büntető ügyekben büntettek és (a becsületsértés kivételével) vétségek miatt elítélt visszaesők a visszaesés foka szerint	214	tek és (a becsületsértés kivételével) vétségek miatt elítélt visszaesők a bűncselekmény elkövetési helyének jellege szerint	224
54. A kir. törvényszékek és járásbíróságok előtt jogerősen befejezett büntető ügyekben büntettek és (a becsületsértés kivételével) vétségek miatt elítélt minősített visszaesők	216	59. Az országos javító intézetekben elhelyezett növendékek személyi viszonyai	226
55. A kir. törvényszékek és járásbíróságok előtt jogerősen befejezett büntető ügyekben büntettek és (a becsületsértés kivételével) vétségek miatt elítélt visszaesők családi állapota	218	60. Az országos javító intézetekből kivált növendékek személyi viszonyai	226
56. A kir. törvényszékek és járásbíróságok előtt jogerősen befejezett büntető ügyekben büntettek és (a becsületsértés kivételével) elítélt visszaesők foglalkozása	220	III. Térképek.	
57. A kir. törvényszékek és járásbíróságok előtt jogerősen befejezett büntető ügyekben büntettek és (a becsületsértés kivételével) vétségek miatt elítélt visszaesők műveltségi foka	222	I. A különböző bűncselekményekért elítéltek az 1905—1908. évek átlagában 100 ezer lélekhez viszonyítva.	
58. A kir. törvényszékek és járásbíróságok előtt jogerősen befejezett büntető ügyekben büntet-		II. A személy ellen elkövetett bűncselekményekért elítéltek az 1905—1908. évek átlagában 100 ezer lélekhez viszonyítva.	
		III. A vagyon ellen elkövetett bűncselekményekért elítéltek az 1905—1908. évek átlagában 100 ezer lélekhez viszonyítva.	
		IV. A 12—18 éves fiatalok elítéltek az 1905—1908. évek átlagában 100 ezer lélekhez viszonyítva.	

I.

ÁLTALÁNOS JELENTÉS.

1. Bűnügyi statisztikánk története és alapelvei.

A bűnügyi statisztika szálai hazánkban elég messze visszanyulnak a múltba. Már 1848 előtt az 1843. évi büntetőtörvényjavaslatot készítő küldöttség összegyűjtötte Magyarország (Horvátországgal együtt, de Erdély nélkül) törvényhatóságainál és pallossal bíró uradalmainál az 1831—1840. években letartóztatott rabok statisztikáját. Bár e statisztika kiterjeszkedett már az elítéltek cselekményein kívül azok egyes személyi viszonyaira is, nevezetesen a nemre, életkorra, vallásra, polgári állásra — megkülönböztetve nemeseket, előkelőbbeket, polgárokat, jobbágyokat és külföldieket — és így mindenestre érdekes bepillantást nyújt az 1848 előtti jogszolgáltatás és rendi társadalom viszonyaiba, mégis azért el lehet mondani, hogy e kimutatások inkább börtöneink és tömlöczeink szomorú voltát, semmint bűnügyünk statisztikáját ecsetelték. Majd az 1848-ban felállított felelős magyar ministerium által szervezett statisztikai hivatal szándékozott kriminálstatisztikai adatokat gyűjteni, azonban a nemsokára bekövetkezett politikai események megátolták terve keresztülvitelében. Az ötvenes években szintén gyűjtöttek bűnügyi statisztikai adatokat, a melyek közzétételét és feldolgozását a Bécsben székelő cs. kir. statisztikai igazgatóság végezte.

A magyar törvényeknek 1861-ben részben történt visszaállítása s az országbírói értekezlet által megállapított ideiglenes intézkedések folytán a magyar törvénykezés eredményeinek statisztikai kimutatása többé nem hangzott össze az ausztriaival s adatai úgyszólván csak beleerőszakoltattak az osztrák mintákba. Mindinkább szükségessé vált e hiányon segíteni és a magyar törvények szellemének megfelelő bűnügyi statisztikáról gondoskodni. Az alkotmány helyreállításával 1867-ben a földművelési, ipar és kereskedelmi ministeriumban szervezett statisztikai szakosztály feladatává is tette a kérdés megoldását. Még 1867-ben előterjesztette az országos statisztikai tanácsnak az adatgyűjtés eszközzésére szolgáló mintákat. A tanács tárgyalás alá is vette ezeket, mint-hogy azonban voltak, a kik a küszöbön álló kodifikációra való tekintettel a bűnügyi statisztika megindítását nem tartották időszerűnek, hanem elhalasztását oly időre javasolták, a midőn az új törvények állandó minták használatát teszik lehetségessé, nem döntött véglegesen, hanem külön és pedig nemcsak a statisztikai tanács tagjaiból, hanem más meghívott szakíróknakból is álló bizottság elé utalta a kérdést.

E bizottság megalakulván, arra az álláspontra helyezkedett, hogy éppen a kodifikációnak és az új törvények hozásának pontos statisztikai adatok megbecsülhetetlen és mellözhetetlen alapját képezik és így feltétlenül szükség van megbízható és pontos bűnügyi statisztikára. Megállapította tehát a szükséges mintákat s ez alapon 1872-ben kezdetét is vette az adatgyűjtés, a mely változatlan alapon folyt egész 1881-ig. Érdekes volna már itt az adatgyűjtés részleteire kiterjeszkedni, azonban tekintettel arra, hogy az 1872—1881. évi időszak egész büntetőtörvényhozásunk szempontjából úgy is erősen átmeneti korszakot képezett s 1881 után is a bűnügyi statisztika főbb elvei azonosak maradtak, majd csak az 1881—99-i reformmal kapcsolatban térünk rá az ez időbeli kriminálstatisztikák módszerének a egyéb viszonyainak, valamint eredményeinek behatóbb méltatására.

Tudvalevő, hogy a büntetőtörvények változásával másként alakul rendszerint a bűncselekmények köre is. Természetes tehát, hogy ily esetben a bűnügyi statisztika sem készülhet a régi alapon. A mint tehát a büntetőtörvénykönyvek kodifikációja véget ért, vagyis az 1878. évi V. és az 1879. évi XL. törvényekkének, melyek közül az első a büntettekről és vétségekről, az utóbbi a kihágásokról szól, az 1880. évi XXXVII. törvényezikk által való életbeléptetésével előállott a bűnügyi statisztikai adatgyűjtés megváltoztatásának szükségessége is, mely az 1881. évi 2052. számú igazságügyministeri rendelet alapján tényleg megtörtént.

A mi magát az adatgyűjtés módszerét illeti, az maradt az előző, vagyis megtartott a lajstromos rendszer, melynek lényege, hogy nem egyes ügyekről állítottak ki statisztikai lapok, hanem az adatszolgáltatás teljesítésére a szükséges adatokat tudakoló táblázatos kimutatások szolgálták, a melyeket az adatszolgáltató hatóságok (kir. ügyészségek, kir. járásbíróóságok) év végén kitöltöttek s azután beterjesztettek a statisztikai hivatalhoz, a mely ezekből egyszerű összesítéssel megállapította az országos eredményeket. Változás csak annyiban történt, hogy ezek a lajstromos rendszerű kimutatások a már nyert tapasztalatok alapján módosítottak, tökéletesítették és kellő összhangzásba hozattak a büntetőtörvénykönyv megfelelő intézkedéseivel.

A kimutatások száma hat volt s felerészben nem a tulajdonképeni bűnügyi statisztikát szolgálták, hanem ügymeneti adatokat tartalmaztak. Egy kimuta-

tás a büntettek vagy vétségek miatt előfordult feljelentések és vizsgálatok számát és eredményét, valamint az érdekelt vádlottak számát tüntette fel. Külön kimutatás szolgált azoknak az adatoknak megállapítására, a melyek a büntettek vagy vétségek miatt letartóztatott vizsgálati foglyokra és az időközben bekövetkezett változásoknak mozzanataira vonatkoztak. Végül a mi az ügyforgalmi statisztikát illeti, egy harmadik kimutatás számolt be a büntettek vagy vétségek miatt tárgyalásra utasított vádlottak számáról és az eljárás eredményéről.

A kriminálstatisztikai adatokat tudakoló másik három kimutatásból egy az ítélkezés, kettő pedig az elítéltek személyi viszonyainak feltárására szolgált. Az első alapján lehetett adatokat nyerni a bűnvádi tárgyalások alkalmával büntett vagy vétség miatt elítélt személyekre kiszabott büntetések neméről és a szabadságvesztésbüntetések tartamáról, míg a személyi adatokat tartalmazó kimutatások közül az egyik az életkorra, családi állapotra, vallásra és anyanyelvre, a másik a foglalkozásra, műveltségre, vagyoni állapotra, honosságra és előéletre vonatkozó adatokat ölelte fel.

Adatokat kellett pedig szolgáltatni minden oly ügyről, a melyben első fokon ítélet hozatott, tekintet nélkül arra, hogy az ügy ez ítélet által jogerős befejezést nyert-e vagy nem.

Bármily érdekes is volna az így eszközölt bűnügyi statisztikai adatgyűjtés részleteibe hatolni, mellőzzük s tisztán csak arra szorítkozunk, hogy röviden felsoroljuk lényegesebb hiányait, a melyek következménye elsősorban az, hogy a nyert adatok — a mi pedig kétségtelenül legérdekesebb volna — bűnügyi statisztikánk újabb eredményeivel csak a legnagyobb óvatossággal hasonlíthatók össze.

Egyik feltétlen elvi hibája az 1881. évvel megindult adatgyűjtésnek, hogy az elítéltekre nézve megelégedett az elsőfokú ítélettel. Ennek alapján tehát oly egyéneket is kimutattak elítélteknek és ennek alapján büntetteseknek, a kiket később a másod- vagy harmadfokú bíróság felmentett, ellenben hiányoznak azok, a kiket a felsőbb bíróság ítélte el jogerősen.

Ugyancsak igen leszállítja az értékét az 1881-től 1899-ig gyűjtött kriminálstatisztikai adatoknak a lajstromos rendszer alkalmazása. El lehet bátran mondani, hogy a legtöbb esetben hiányzott az adatszolgáltató közegeknél az érdeklődés az ügy iránt, továbbá több mint valószínű, hogy úgy a bírósági, mint az ügyészéi szervek mellékes és terhes feladatnak tekintették a statisztikai táblázatok vezetését, a min, tekintve különben is munkával való túlterheltségüket, nem is lehet csodálkozni. Természetesen ennek meg az lett a folyománya, hogy nem egyszer elmulasztották az egyes esetekre vonatkozó adatoknak a táblákba való bevezetését s az év végén csak megközelítőleg töltötték ki a rovatokat. Oly tények ezek, a melyek mindenesetre a már említett időszak bűnügyi statisztikai adatai megbízhatóságának erősen a rovására esnek.

A lajstromos rendszer további hátránya volt, hogy a bűncselekmények felsorolása nem volt elég

részletes és a túlterjedelmesség megakadályozása végett egészen más és más elbírálás alá eső bűncselekmények összefoglaltattak. Egy-két példát említve, a szemérem elleni bűncselekmények, tekintet nélkül a Btk. 232. §. (erőszakos nemi közösülés) és 248. §-ára (szemérem ellen való vétség), továbbá valamennyi lopás, rablás és zsarolás stb. egy-egy rovatral bírtak.

Figyelembe véve tehát, hogy az adatgyűjtés az elsőfokú s nem a jogerős ítéletekből indulván ki, már alapjában elhibázott volt, a mit még fokozott az a körülmény, hogy a táblázatos kimutatások nemcsak sok munkát róttak az összeállítást végző közegekre, hanem számtalan tévedésre és hibára is adtak okot, továbbá minden tanulságosabb kombinációt lehetetlenné tettek s így a nyert eredmények nemcsak hogy a bűnös hajlam részleteinek, finom árnyalatainak megfigyelésére nem voltak alkalmasak, hanem az általánosabb jellegű kriminál- s morálstatisztikai következtetésekre is csak nagy óvatossággal és körültekintéssel voltak felhasználhatók, a statisztikai hivatal folyton hangoztatta a statisztika ez ágának reformját, sőt ennek újjászervezésére teljesen kidolgozott s az illetékes fórumok által elvileg helyeselt javaslatot is készítette, de a kivitel soká késett s csak 1899-ben tétetett meg az első lépés a bűnügyi statisztikai adatgyűjtés módosítása érdekében.

Kivánatos, sőt szükségessé tette ezuttal az adatgyűjtés módosítását az 1896. évi XXXIII. t.-cikknek az 1900. év január 1-vel való életbeléptetése. Az adatgyűjtés újjászervezését 1900. január 1-től való hatálylyal, az 1899. évi 5.401. számú igazságügyministeri rendelet léptette életbe.

Első és leglényegesebb elve volt a reformnak, hogy szakított a megbízhatatlan és az adatszolgáltató közegek túlságos megterhelésével járó lajstromos rendszerrel és áttért arra a módszerre, a melynek alapján a kriminálstatisztika leginkább megfelelhet a hozzáfűződő nagy lélektani és társadalmi érdekeknek, vagyis megvalósítja az egyéni laprendszert.

Azonban 1899-ben nemcsak módszerváltozás történt a bűnügyi statisztikai adatgyűjtésben, hanem oly újítás is, a mely teljesen átalakítja az ezután nyerendő anyag minőségét is. Ugyanis többé nem az elsőfokú, hanem a jogervényes ítéletek képezik az adatszolgáltatás alapját.

Mielőtt tovább mennénk, azt hisszük, nem végzünk meddő munkát, ha az 1899-ben történt reformmal kapcsolatban kissé behatóbban foglalkozunk a kriminálstatisztika lényegével.

Ha szigorú értelemben vesszük a kriminálstatisztikát, az csak a büntetésekkel foglalkozik, és pedig nemcsak a büntetőjog, hanem a népességi és a morálstatisztika szempontjából is. A gyakorlatban azonban ettől nagy eltérések észlelhetők. Szigorú kriminálstatisztikát csak a Németbirodalom ad, míg a legtöbb állam bűnügyi statisztikája rendszerint felöleli a büntető jogszolgáltatásnak egyéb ágait is, így pl. az ügyforgalmi statisztikát, fogházügyi sta-

tisztikát stb. Indokolja ezt az eljárást egyrészt az a szoros kapcsolat, a mely a büntető jogszolgáltatás statisztikájának egyes ágai közt létezik, másrészt az a körülmény, hogy a legtöbb állam nemcsak egyszerű morálstatisztikát akar nyújtani, hanem egyzersmind a kriminálstatisztika révén tudomást akar szerezni oly tényekről, a melyek a büntető jogszolgáltatás adminisztrációja és a büntető politika szempontjából fontos és kiváló érdekekkel bírnak.

Ily szempontból bírálható el a mi bűnügyi statisztikánk is. Ennek tulajdonítható, hogy sem az 1899. évi, sem a későbbi reformok nem maradtak meg a tulajdonképeni kriminálstatisztika keretei között. Sőt a mi az adatgyűjtésnek 1899. évi változtatását illeti, azt éppen az jellemzi, hogy kifejezetten nagy súlyt kíván fektetni az ügyforgalmi statisztikára. Az eljárási adatok tudakolása nem a régi elvekhez való ragaszkodást jelenti ezuttal, hanem teljesen okadatolttá válik az által, hogy ez úton lehetett leginkább meggyőződni az új bűnvádi perrendtartás életrevalóságáról és helyes berendezéséről.

Hogy pedig az adatgyűjtés minél pontosabb és megbízhatóbb legyen, itt is már a laprendszer nyer alkalmazást. Kimondja ugyanis az adatgyűjtést szabályozó ministeri rendelet, hogy minden oly ügyről, a mely kir. járásbíróóságok vagy kir. törvényszékek előtt 1900. január 1-től kezdődőleg jogerős befejezést nyert, ügylap állítandó ki. Az ügylapok pedig úgy szerkesztettek meg, hogy mindazon mozzanatok meg legyenek rögzítve, a melyek figyelemmel kísérése az eljárás megítélése szempontjából kívánatos. Minthogy pedig az eljárás törvényszékek előtt bonyolultabb, mint járásbíróóságok előtt, nehogy az utóbbiak oly kérdésekkel terheltesse, melyek reájuk nézve értelemmel nem bírnak, külön ügylap állapított meg a kir. törvényszékek és a kir. járásbíróóságok részére. Nem soroljuk fel itt az ügylapok összes kérdéseit, viszont azonban érdemesnek tartjuk röviden megemlíteni, hogy az ügylapok segítségével, a melyek úgyszólván egész pertörténeteket tartalmaznak, meg lehet tudni a perújítások számát és eredményét, a bűnvádi eljárás időtartamát, a tettesek ismeretlensége, vagy büntetendő cselekmény felforgásának hiánya folytán elutasított feljelentések számát, meg lehet állapítani az előzetes letartóztatások és vizsgálati fogságok gyakoriságát, tüzetes felvilágosítást kapunk továbbá, hogy a vád alá helyező végzések ellen hány esetben éltek felfolyamodással, stb. Továbbá ki kell emelnünk, hogy az ügylapok adnak felvilágosítást a hozott jogerős ítéletek nemére nézve is, valamint ez úton lehet adatokat nyerni arra nézve is, hogy az elbírálás alá került ügyekben szereplő személyek mily hányada ellen ért véget az eljárás elítéléssel, felmentéssel, megszüntetéssel, vagy egyéb módon.

Áttérve ezek után az 1899. évi reformnak a tulajdonképeni kriminálstatisztikát érintő részére, mindenképp megjegyezzük, hogy az akkor megvalósult elvek nem elégíthették ki a bűnügyi statisztika követelményeit.

A kriminálstatisztika ugyanis igazán csak akkor felel meg hivatásának, ha mint társadalmi és morálstatisztika is megfelelő betekintést tud nyújtani a bűnügyek széles mezejére. A kriminálstatisztikára pedig mint ilyenre kettős feladat hárul, és pedig egyrészt kutatni a kriminalitás alakulását az egyes társadalmi osztályokon belül hely és idő szerint, másrészt a bűncselekményeket tisztán, mint az egyes individuuumok személyi megnyilatkozásait vizsgálni minden más mellékkörülmény figyelmen kívül hagyásával. Vagyis a bűnügyi statisztikának nemcsak az a célja, hogy a szociális, gazdasági, kulturai s egyéb viszonyok befolyását kutassa a kriminalitásra, hanem egyzersmind annak megállapítása is, hogy mily nagy a bűnösségi hajlam.

Az első feladatot az általános bűnügyi statisztika oldja meg, a másodikat a visszaesések statisztikája. Első esetben inkább a bűncselekmények különböző csoportjainak alakulására vagyunk kíváncsiak, utóbbi esetben azonban a büntettesek egyes kategóriái kötik le figyelmünket. Elsőizben tehát a valamely időszakban elkövetett bűncselekményeket vesszük vizsgálat tárgyává, a mint azok egymás mellé sorakoznak, míg a második esetben az iránt érdeklődünk, hogy a bűncselekmények mint következnek egymás után, tekintettel a bűncselekményeket elkövető egyénekre.

Bűnügyi statisztikánk 1899. évi reformja — meg kell vallanunk — eme feladatok közül egyiket sem oldotta meg szerencsésen. Hogy a visszaesők statisztikáját ezuttal nem lehetett biztos alapra fektetni, az természetes volt, mert ennek egyik főkövetelménye, a büntettesek nyilvántartó lajstroma (casiers judiciaires) hiányzott. Bár ennek megvalósítását a bűnvádi perrendtartás előírja, mégis csak 1908-ban valósított meg, és pedig a büntetőtörvénykönyvek és a bűnvádi perrendtartás kiegészítéséről és módosításáról szóló ez évi XXXVI. t.-cikk életbeléptetésével kapcsolatban. Ennek alapján tehát 1909. évtől kezdődőleg már meg van adva a mód a visszaesők teljesen megbízható statisztikájának kiépítéséhez.

De nem volt szerencsés az 1899. évi reform az általános kriminálstatisztika megteremtésében sem. Alig lehet ezt mással indokolni, mint azzal, hogy e reform megvalósításánál — legalább is több mint valószínű — főként a büntetőpolitikai elvek voltak irányadók, minek folytán a morálstatisztikai és társadalmi szempontok nem részesültek a kellő figyelemben.

Ennek megfelelően az ítélkezésekre vonatkozó rész teljes volt, az elítéltek személyi viszonyait azonban nem lehetett megállapítani. Az adatgyűjtés módosítását életbeléptető rendelet előírja ugyan az elítéltekről egyéni lap kiállítását, a mely meglehetősen részletesen tudakolja a személyi adatokat, azonban az csak oly büntettesekre vonatkozott, a kik törvényszék által ítéltettek el. Ez a tény eléggé rámutat arra, hogy az egyéni lapoknak nem volt célja az elítéltek személyi viszonyainak feltárása, hanem inkább arravalók voltak, hogy tekintettel arra, hogy az elsőfokú ítélet meghozatalával a per ismét annyi felé ágazhatik, a hány érdekelt terhelt van s az egyes

terheltek különböző sorsát a felelősségre való esélyein át az ügylapba összeszorítani nem igen lehetett, külön adjanak számot az egyes egyének ügyének a felsőbb bíróságok előtt történt lefolyásáról. Ez magyarázza meg, hogy nem is nyertek feldolgozást az elítéltek személyi adatai, s az egyéni lapok tulajdonképpen csak az ítélet nemének és a büntetés mérvének megállapítására szolgáltak.

Nyilvánvaló tehát, hogy bűnügyi statisztikánknak 1899. évi reformja igen széles alapokra fekteti az ügymeneti statisztikát, de a kriminálstatisztika követelményeiből csak kevés részt valósít meg. Az e reform alapján négy éven át (1900—1903) készült statisztikából kriminológiai, morálstatisztikai és társadalmi következtetéseket minél kevesebbet vonhatunk. Megtudjuk bűncselekmények szerint tagoltan az évenként jogerősen elítéltek számát, továbbá a büntetések nemét és mérvét, de arról, hogy az elítéltek társadalmi osztályok, kor, családi állapot, foglalkozás, vagyoni állapot, műveltség, nemzetiség, vallás stb. szerint mint oszlottak meg, adataink nincsenek, már pedig, a mily kétségtelen, hogy végtelenfönt osak az előbbi adatok kriminálpolitikai szempontból, ép oly mellőzhetetlenek az utóbbiak általános szociálpolitikai és morálstatisztikai szempontból. Míg az itélkezési adatok nagy vonásokban tárják fel a veszedelmet, a mely a társadalmat fenyegeti a kriminalitás révén, addig az utóbbi adatok rámutatnak azokra a tényezőkre, a melyek a legnagyobb befolyással vannak a kriminalitás alakulására.

Hogy teljes legyen a kép bűnügyi statisztikánk 1899. évi reformjáról, ki kell terjeszkednünk röviden a letartóztatottak statisztikájára is. Ugyanis az adatgyűjtést szabályozó rendelet akként intézkedett, hogy a törvényszéki és járásbírósi fogházakban büntett vagy vétség miatt letartóztatottokról egyéni lapok állítandók ki. Midőn bűnügyi statisztikánk 1872 óta — igen helyesen — folyton az elítéltekre fektette a fősúlyt, szinte meglepő, hogy ezuttal eltérve ettől, hirtelen a letartóztatottak statisztikája nyomult előtérbe. Valószínűnek kell tartanunk, hogy a reformnak ily irányban való keresztülvitelénél kriminológiai szempontok voltak irányadók. Ily módon reméltetett leginkább megállapíthatni a büntetőrendszer hatását, a melyek a letartóztatottaknak nemcsak általánosabb személyi viszonyait tárják fel, hanem ezeknek a szabadságvesztésbüntetés tartama alatt tanúsított magaviseletéről, foglalkozásáról, a szabadulás okáról s egyéb viszonyairól is felvilágosítással szolgálnak. Ez álláspontnak, kétségtelen, van jogosultsága, csak hogy a megoldás nem volt szerencsés, mert a kitűzött cél elérése végett nem volt szabad feláldozni a tulajdonképeni kriminálstatisztikát képező elítéltek statisztikáját. A bűnügyi statisztika feladata elsősorban a kriminalitás mérvének megállapítása, már pedig a szabadságvesztésbüntetést kiállók a dolog természeténél fogva csak egy hányadát — bár nem tagadhatni, jelentékeny hányadát — képezik az elítélteknek. A fősúlyt továbbra is az

elítéltekre kellett volna helyezni, annál is inkább, mert ha kimerítő statisztikát kapunk az összes elítéltekről, abban már bennfoglaltatik a letartóztatottak statisztikája is, a mennyiben ez az illetők személyi viszonyaira és egyáltalában az elítéltetés előtti életükre vonatkozik. Ez indokolja, hogy ha az egyes államok bűnügyi statisztikáit összehasonlítjuk, hogy a törekvés mindenütt az elítéltek statisztikáját kiépíteni és csak ott bir szereppel és ott részletes a letartóztatottak (rabok) statisztikája, a hol fejletlen az elítéltekre vonatkozó statisztika. Minél jobban kibontakozik az elítéltek statisztikája, annál inkább veszt jelentőségéből a letartóztatottak statisztikája s ennek ez esetben egész feladata — a mi végeredményben tulajdonképeni célját képezi s a mikor nagy mértékben kiegészíti a szó szoros értelmében vett kriminálstatisztikát — kimerül azoknak az adatoknak tudakolásában, a melyek tényleg a büntetőrendszer hatását világítják meg.

Az előadottak eléggé nyilvánvalóvá teszik, hogy bűnügyi statisztikánk, ha meg akart felelni a hozzáfűzött várakozásoknak, az 1899. évi reform által megszabott keretek közt, melyek csonka eredményekhez juttatták csak, soká nem maradhatott. Négy évi tapasztalat mindinkább igazolta, hogy módosítani kell az adatgyűjtést, ha valóban kriminálstatisztikai adatokhoz kívánunk jutni. Megindultak tehát ismét a tárgyalások a m. kir. központi statisztikai hivatal és az igazságügyminisiterium részéről az adatgyűjtés megváltoztatása tárgyában. Ezeknek a tárgyalásoknak eredménye az 1903 november hó 13-án kiadott 38.300. számú igazságügyminisiteri rendelet, mely 1904 január hó 1-től kezdődőleg újjászervezi az adatgyűjtést s melynek alapján a közben igényelt kisebb jelentőségű módosításokat nem említve, gyűjtetnek ez idő szerint is a kriminálstatisztikai adatok.

Az újjászervezett adatgyűjtés magán az 1899. évi reform által megállapított s teljesen jónak bizonyult módszeren nem változtat, megtartja továbbra is az egyéni laprendszer. Ugyancsak az adatgyűjtés továbbra is két részből áll, és pedig az ügymeneti és a tulajdonképeni kriminálstatisztikai részből. A mi az ügyforgalmi statisztikát illeti, az megmarad a régi keretek között. Tisztán egyes kérdései az ügylapnak szövegeztetnek világosabban. Nem érdemes változás, de mégis helyénvalónak tartjuk megemlíteni, hogy az adatszolgáltatás egyszerűsítették annyiban, hogy míg az 1899. évi reform folytán a törvényszékeknél sok ügymeneti adat az egyéni lapon talált helyet, addig most már az ügy fejleménye csak az ügylapon jegyeztetik fel.

Tovább hatolva a részletekbe, a rendelet előírja, hogy ügylap állítandó ki ezután is a törvényszékek, illetve a járásbírók elé tartozó s büntett, vétség és kihágás miatt történt, elbírálás alá vett és jogerős befejezést ért minden feljelentésről. E tekintetben az előbbi adatgyűjtéssel szemben csak az az eltérés állapítható meg, hogy az újjászervezett adatgyűjtés szerint oly ügyekről, a melyekre vonatkozó feljelen-

tések illetékesség vagy hatáskör szempontjából valamely más bírósághoz vagy egyéb hatósághoz tételük át, ügylapok nem állítandók ki. Ennek alapján elkerülhető az, a mi azelőtt igen gyakori eset volt, hogy ugyanegy ügyről többszörösen szolgáltatottak adatok.

Míg az ügyforgalmi statisztikát illetőleg az 1903. évi reform érdemlegesebb módosítást nem eszközöl, addig lényeges újításokat valósít meg a kriminálstatisztika terén. Legnagyobb érdeme, hogy megszüntetvén a letartóztatottak statisztikáját, melyet kellelőleg méltattunk, visszaállítja az elítéltek statisztikáját és pedig természetesen a jogerős ítéletek alapul vételével. Fontos újítása továbbá, hogy eltérőleg az 1899. évi reformtól nemcsak a törvényszékek által elítélt egyénekről kíván adatokat, hanem előírja, hogy minden, az esküdtbírók, a törvényszékek és járásbírók által elbírált büntett, vétség vagy kihágás miatt elítélt minden személyről szolgáltatandók adatok. Az adatszolgáltatás kiterjesztésének a járásbírók által elítélt egyénekre is bővebb indokolását adni alig szükséges. Ennek mellőzése indokoltan akkor törtéhetné, ha csak a legsúlyosabb jellegű, vagyis a büntettekben megnyilatkozó kriminalitást méltatnók figyelemre, azonban úgy a morálstatisztika, mint a büntetőpolitika szempontjából a vétségek is messzebbmenő jelentőséggel bírnak s ez esetben úgy a törvényszékek, mint a járásbírók elé tartozó vétségek felölelendők, mert csak ez biztosítja az adatgyűjtés teljességét.

A mi magát az adatgyűjtés teljesítését illeti, az egyéni lapok segélyével történik. Az egyéni lap két részből áll. Az első rész a személyi adatokat tudakolja, és pedig az ellenőrzés érdekében első sorban az elítélt nevét, azután külön rovatok szolgálnak azoknak a statisztikát szolgáló adatoknak feltüntetésére, melyek az elítéltek kor, anyanyelvi, vallási, családi állapotbeli, foglalkozási, műveltségi és vagyoni viszonyairól számolnak be. Az egyéni lapnak második része a jogerős ítéletre, a bűncselekmény elkövetési helyére és idejére, valamint esetleges előzetes elítélésre vonatkoznak. Megemlítiük azonban, hogy olyan elítéltekre vonatkozó egyéni lapokon, a kik kizárólag becsületsértés vétsége vagy valamely kihágás miatt ítéltettek el, az elítéltek nevein kívül az egyéni lapnak csak a második része állítandó ki, vagyis a jogerős ítélet adatai tüntetendők fel, míg az egyéni lap többi kérdőpontjai válasz nélkül hagyandók. Teljesen okadatoltnak mondható, hogy a kihágásokért elítéltek személyi adatai nem tudakoltatnak, mert a kihágások a legszigorúbb megítélés mellett sem vehetők akár kriminál-, akár szociálpolitikai, akár morálstatisztikai szempontból a büntettekkel és vétségekkel egyenlő elbírálás alá.

Ugyanezt lehetne talán némi szigorútlansággal alkalmazni annak dacára, hogy a büntetőtörvény minden esetben vétségnek nyilvánítja, a becsületsértésre is, a mi indokolja azután, ha a bűncselekményért elítélt egyénekről további adatok nem gyűjtetnek, bár ugyanakkor nem hallgathatjuk el azt a kételyt, hogy

ez az eljárás helyt ad annak — a talán sok tekintetben jogosult — feltevésnek is, mintha az egyéni becsület kellő védelemre nem találna. A tulajdonképeni szempont azonban, a miért a becsületsértésért elítéltekre vonatkozólag mellőztetett a részletes adatgyűjtés, az volt, hogy a bűncselekményért, mely legkevésbé eshetik súlyosabb elbírálás alá, ítéltetnek el leg-többen — közel egy negyede az összes elítélteknek — s így az adatszolgáltató hatóságok, a melyek különben is eléggé túl vannak halmozva munkával, ez uton is erősen megterhelhetnének.

Megismerve így bűnügyi statisztikai adatgyűjtésünk történeti fejlődését, valamint ma érvényben levő módszerét, szükségesnek tartjuk még az adatok helyes elbírálása és megítélése szempontjából a feldolgozás egyes tényeire is röviden rámutatni, annál inkább, mert egyes részletkérdéseket illetőleg nemcsak nálunk, hanem általában véve a külföldön is még teljesen kifejezesezett vélemények nincsenek.

Igy még ma is eldöntetlen kérdése a kriminálstatisztikának, hogy a kriminalitás megállapításánál mi vétecsék egységül: a bűncselekmény, vagy a büntetés. Legtermészetesebb az volna, hogy a büntetés az elkövetett bűncselekménnyel együtt. Ez azonban távolról sem oly egyszerű dolog. Különösen nehézé teszi a kérdés megoldását a kriminálstatisztika kettős feladata. A kriminálstatisztikának ugyanis nemcsak az a célja, hogy számot adjon egyszerűen az elítéltek összes számáról és különböző viszonyairól, hanem hogy kellő felvilágosítással szolgáljon a kriminalitás irányára nézve, a mi pedig csak úgy lehetséges, ha kimutatja, hogy az elítéltek mint oszlanak meg az egyes bűncselekmények, illetve ezek csoportjai szerint. Az elítéltek ily részletezése könnyű volna az esetben, ha mindenik csak egy bűncselekményt követett volna el. De mi történjék most már a jelentékeny számmal előforduló oly esetekben, a midőn egy személy több bűncselekmény miatt ítéltet el? Az egyes országok statisztikái e tekintetben egészen eltérően járnak el. Találkozunk oly eljárással, a midőn az dönt, hogy az elkövetett bűncselekmények a büntetőtörvény minősítése szempontjából egyjellegűek, azaz mind büntett vagy vétség, vagy sem. A mennyiben az előbbi eset forog fenn, akkor az elítélt egyszer vétetik számba, ha azonban a bűncselekmények közt büntett és vétség fordul elő, akkor az elítélt külön szerepel mindenütt. Másik módszer, hogy az az irányadó, hogy egyező vagy különböző bűncselekményeket követ-e el valaki, a mikor is például két vagy több lopásért elítélt egyszer, lopásért és testi sértésért elítélt pedig kétszer szerepel a statisztikában. Mindkét esetben nyilvánvalóan a kiindulás a bűncselekményből történik. Egy harmadik válfaja az eljárásnak, a midőn akárhány bűncselekményért történt is az elítélés, a büntetés mindig csak egyszer, és pedig különböző jellegű bűncselekmények esetén a súlyosabb eljárás alá eső bűncselekménnyel jön számba. Ezt a módszert, a mely az elítélteken nyugazik, alkalmazza a mi bűnügyi statisztikánk is s a külföldön szerzett tapasztalatok is

e módszer mellett szólnak, kivált azért, mert ez áll legközelebb a kriminálstatisztika kiinduló pontjához, vagyis az elítéltek statisztikájához. Viszont nem hallgathatjuk el hátrányait sem, a melyek főként abban nyilvánulnak, hogy ez úton tág tér nyílik a szubjektívizmusra, az önkényre és a büntetőtörvény rendelkezéseinek téves értelmezésére, a mi mind abból származik, hogy két vagy több bűncselekmény közül sokszor alig lehet egész határozottsággal megállapítani, hogy melyik a súlyosabb.

Midőn a bűnügyi statisztika, a mint a mienk is cselekszi ezt, az elítélteket veszi alapul, annak az elvnek hódol, hogy minden szociális tömegszelvénynek az egyén az alkotóeleme s midőn tehát a kriminalitást teszszük a statisztika segítségével szociális kutatás tárgyává, akkor sem indulhatunk ki más számlálási egységből, mint magából az emberből, vagy jobban mondva az egyes egyénekből. Tagadhatatlanul helyes álláspont, azonban kérdéses, hogy a kriminalitás elbírálásánál ily adatok elégségesek-e? A kriminalitásnak ez alapon nyilvánvalóan csak szubjektív oldalát ismerjük meg, pedig annak tárgyi jelentősége is van, a melyet kellően csak a bűncselekmények számának ismerete világíthat meg. Ez alapon tudjuk megítélni, minő nagy az a veszélyeztetés, a melynek a népesség, társadalom stb. az egyes bűncselekmények révén ki van téve. Csak helyesíthető tehát, ha — mint a Németbirodalom bűnügyi statisztikájában észleljük — a bűncselekmények is feldolgozást nyernek. A mi bűnügyi statisztikánktól eltérőleg, mely ad ugyan némi felvilágosítást a bűncselekmények számáról, a midőn azokat az elkövetés ideje szerint részletezi, a németbirodalmi statisztika kimutatja az összes bűncselekmények számát s részletezi azokat a szerint, amint elítélést vagy felmentést vontak maguk után, vagy az eljárás ítélet nélkül ért véget, sőt azt is feltünteti, hogy a bűncselekmények egy vagy több személy által követettek el. Nem lesz érdektelen, ha az objektív bűnügyi statisztika jogosultságának igazolása szempontjából a németbirodalmi statisztika nyomán egy pár adatot közlünk:

Év	A büntetendő cselekmények száma, melyek			Az elítéltek személyek száma	A felmentettek személyek száma, kikből a büntetésben az eljárás befejeződött	
	elítélést	felmentést	eljárás befejeződését			
						vontak maguk után
1903.....	601.562	135.830	11.387	505.353	127.896	10.048
1904.....	611.082	141.840	12.482	516.976	133.298	10.583
1905.....	615.006	139.720	12.170	520.356	130.693	10.753
1906.....	620.938	142.099	11.617	533.767	132.853	10.179
1907.....	624.242	143.624	11.641	530.723	133.505	10.356

Ez adatok eléggé igazolják, hogy a kriminálstatisztika teljessége megkívánja, hogy a bűncselekményekre vonatkozó adatok is feldolgozassanak, mert csak a személyek és bűncselekményeik összevetéséből szűrhetők le igazán a tanulságok. De különösen jobban mérlegelhetjük a gazdasági és szociális viszonyok hatását a kriminalitásra, ha

ismerjük a bűncselekményeket is. Az adatoknak ily irányú szabatos feldolgozására nálunk is meg van adva a mód, mert úgy az ügy-, mint az egyéni lapokon a bűncselekmények szám- és névszerint megnevezendők. Előre is jelezhetjük, hogy 1909-től kezdődőleg ez az újítás bűnügyi statisztikánkban meg is történik.

Ugyancsak felelnünk kell arra a kérdésre is, hogy a bűnügyi statisztika mennyiben öleli fel a kriminalitást és mily következtetések vonhatók belőle az általános morálra. A kriminálstatisztika révén a népesség, a társadalom erkölcsi állapotáról képet nyerni lehetetlen. A bűnügyi statisztika a morál törvényeibe ütköző cselekményeknek csak kis körére terjed ki és pedig azokra, a melyek — mivel már érzékenyebben sértik az erkölcsi világrendet — megtorlást igényelnek s tényleg az állam által büntetés-sel is sújtattak. De ezek a bűncselekmények sem kerülnek mind nyilvánosságra, vagy ha nyilvánosságra kerülnek is, egy jelentékeny részüknél a tettes ismeretlen marad s így tehát a statisztika még a teljes kriminalitást sem mutatja be. Egyes külföldi statisztikák évről-évre kimutatják a bűncselekményeknek a számát, a melyekben a tettesek ismeretessé nem váltak s azt tapasztalni, hogy jelentékeny hányadát képezik az összes bűncselekményeknek. A mi statisztikánk ez eseteket eddig nem tüntette fel, a mi nemcsak kriminálstatisztikai szempontból kifogásolható, hanem azért is, mivel ezek az adatok azzal a jelentőséggel bírnak, hogy bizonyos fokig mérve a bűncselekmények felderítésére hivatott szervek jószágának és megbízhatóságának, s egyúttal igen gyakran bevilágítanak a büntett végrehajtása technikájának fejlődésébe is és ennek folytán ösztönzést adnak oly intézkedésekre, a melyek a rendőri és nyomozó hatóságok tevékenységét eredményesebbé teszik. A multa nézve csak az 1908. évre vonatkozólag sikerült ily adatokat összeállítani, a melyek szerint a járásbíróknál az 1908. évben a bűncselekmények 3·3%-ában nem lehetett a bűncselekmény elkövetőjének nyomára jutni, a törvényszékeknél ellenben 22·2%-ra rúg ez az arányszám. Tehát éppen a súlyosabb elbírálás alá eső bűncselekmények maradnak felderítetlenül. Vannak egyes itélőtáblai területek, a hol szinte ijesztően magas az ily esetek száma, így például a budapesti kir. itélőtábla területén 100 eset közül 38-ban, a pozsonyinál 26-ban nem lehetett a büntetést kézre keríteni. Nem jobbak a viszonyok a külföldön sem. Érdekesség kedvéért megemlítjük, hogy a legutolsó francia bűnügyi statisztika szerint Franciaországban 1904-ben az összes büncselekmények közel egy ötödében, vagyis 19%-ban az eljárást a tettes ismeretlensége miatt be kellett szüntetni. Még érdekesebb az a tény, hogy az ily esetek száma folyton nő, a mennyiben 20 évvel előbb alig érte el a 15%-ot. Az idézett adatok — a mint ezt a franciaországi adatokra nézve meg is jegyzi a kiadvány — kétségtelen bizonyítékai annak, hogy a büntetéseket a legóvatosabban járnak el s minden rendelkezésre álló eszközt felhasználják, hogy az igazságszolgáltatás sújtó kezét elkerüljék. Különösen nagy váro-

sokban — s ez indokolja a budapesti itélőtábla adatait is — a büntetéseket jó része annyira kitanult, leleményességük oly nagy, hogy próbára teszik a legéberebb, a legügyesebb rendőri hatóságok kutató erejét is. Mindezt figyelembe véve okadatoltnak látszik, hogy a jövőben a szóban forgó adatok a mi bűnügyi statisztikánk részéről is kellő méltánylásban részesüljenek.

Tudva tehát azt, hogy a bűnügyi statisztika csak a bíróság által megállapított bűncselekményekről, vagyis az ügynevezett látható kriminalitásról ad számot, felmerül még a kérdés, hogy e tekintetben egy év adatai mit ölelnek fel. A kriminálstatisztika igazán akkor felel meg hivatásának, ha az egyes évek tiszta kriminalitását tüntetné fel. Így nyernénk megfelelő anyagot a szociális kutatások részére, mert ily módon a kriminalitást előidéző okok megállapítása, a mi pedig kétségtelenül egyik legérdekesebb és feltétlenül legfontosabb feladata is a bűnügyi statisztikának, biztos alapokon nyugodnék. Bűnügyi statisztikánk mai rendszere mellett, a mely a jogerős ítéleteken alapszik, ez nem lehetséges, a bűncselekmények a bíróságok tevékenysége szerint ugyanis hol erősebben, hol mérsékeltebben áttolódhatnak egyik évről a másikra s természetesen ennek folytán sohasem egy év kriminalitásának a képe az, a mit nyerünk. Ennek következtében viszont könnyen ki lehetünk téve annak, hogy épp a legsúlyosabb elbírálás alá eső bűncselekményeknél, tehát a büntettekénél, a melyeknél nehezebb felderítésök folytán, de főként az eljárás bonyolultabb voltánál fogva a jogerős ítéletek meghozatala tekintélyes hányadban az elkövetéstől számított két-három év múlva következik be, félremagyarázzuk a létrehozó okokat. Ugyancsak ez a tényállás a külföldön is. Nem mulasztathatjuk el azonban, hogy rá ne utaljunk arra, hogy a mi adatgyűjtésünk mutatna valamely módot a megoldásra. Ugyanis az elítéltek lapjain egy külön kérdés szolgál a bűncselekmény elkövetése idejének tudakolására. Ily módon igen könnyű volna a bűncselekményeket az elkövetési évek szerint részletezni és azután két-három év összevetéséből a kellő összevonások eszközésével meg lehetne állapítani egy év tiszta kriminalitását.

Ezzel befejeztük kriminálstatisztikánk alapelveinek és történetének az 1908. év végéig való ismertetését. Tekintettel azonban arra, hogy a következő bűnügyi statisztikai közlemény csak öt év múlva jelenik meg, nem látszik feleslegesnek, ha az adatgyűjtésben az 1908. év végén s az 1909. évben történt változásokról egész röviden már itt megemlékezünk, hogy ily módon fogalmat nyujtsunk arról, hogy bűnügyi statisztikánk mily mederben folyik tovább. Az adatgyűjtés módosítását szükségessé tették egyrészt azok a mélyreható reformok, a melyeket a büntetőtörvénykönyvek és a bűnvádi perrendtartás kiegészítéséről és módosításáról szóló 1908. évi XXXVI. törvénycikk életbe léptet, másrészt reformot igényelt szóban forgó statisztikánk annak folytán, hogy az igazságügyi kormány ugyancsak ez

évben megvalósítja a bűnvádi perrendtartás életbe léptetéséről szóló 1897. évi XXXIV. törvénycikk 26. §-nak azt az intézkedését, a mely előírja, hogy a bűnvádi úton jogerősen elítéltekről nyilvántartó lajstromot (casiers judiciaires) kell vezetni, megvetvén ezzel alapját a pontos és megbízható bűnügyi statisztikának.

Az adatgyűjtés módosítását az 1908. évi 27.000. számú igazságügyministeri rendelet eszközöli és pedig 1909. évi január 1. hatálylyal. Módszerváltozás nem történt, az ügylapok változatlanok maradnak, csak az egyéni lapok módosulnak lényegesen. Módszertani szempontból különös figyelmet érdemel, hogy az egyéni lapok a bűnügyi nyilvántartási hivatal részére kiállítandó büntetőlapalpon azonosak, tehát meg van adva a mód a legmesszebbmenő ellenőrzésre, a mi kétségtelenül erős biztosítéka az adat-szolgáltatás helyességének és teljességének. Az egyéni lap legérdekesebb változása pedig az, hogy a visszaesésre vonatkozólag nem elégszik meg többé egy kérdéssel, hanem a legrészletesebb adatokat tudakolja, a mi által a bűnügyi statisztikának ez a része, a mely oly hiányos volt, az alább ismertetendő elvek alapján teljesen kiépíthető lesz. E mellett az egyéni lap oly kérdéseket is tartalmaz, a melyek a feltételes elítélésnél a szellemi defektusoknak és az alkoholizmusnak a kriminalitással való összefüggését hivatják megvilágítani.

A kriminálstatisztikát mélyebben érintő módosítás továbbá az, a mely 1910 január 1-től kezdődőleg (27.100/1909. sz. I. M. rendelet) a fiatalok statisztikáját teljesen új alapokon szervezi. A fiatalok büntetéseinek részére az általános bűnügyi statisztikában használt egyéni laptól elütő külön statisztikai lapot állapít meg az adatgyűjtést szabályozó rendelet. A fiatalok statisztikájának ily szétválasztása egyrészt összhangzó a büntető novella intenczióival, melynek II. fejezete a büntetéseket e csoportjával szemben 1910 január 1-től kezdődőleg új rendelkezéseket honosít meg, a melyek többé nem a megtorlás, hanem a megmentés és javítás elvein épülnek fel s így feltétlenül szükség van arra, hogy hatásuk megállapíthatása végett külön és beható vizsgálat tárgyává tétessenek, másrészt a bűnügyi statisztikának ez a része úgy van tervezve, hogy a nyert adatok révén felvilágosítást lehessen szerezni egyes oly tényezőkről is, a melyeknek nagyobb szerep jut a fiatalok kriminalitása előidézésében. E szempontoknak megfelelően bővült a fiatalok büncselekményeinek egyéni lapja új kérdésekkel és változott meg ennek az a része, a mely az ítélezési adatokat van hivatva feltüntetni. Az új kérdések főként a fiatalok saját személyét érintő (származás, kóros hajlamok, rossz szokások stb.) és környezetének viszonyaira vonatkoznak. Különös figyelmet érdemel ezenkívül az a kérdés, a mely a bűncselekmények okait tudakolja.

A kriminálpolitikára nézve alig volna fontosabb kérdés, mint a bűncselekmények kóroktanának ismerete. A mit itt-ott nyújt a bűnügyi statisztika ez irányban, kísérletezésnél többnek nem tekinthető.

rendkívül nehéz ily adatok gyűjtése. Már az irántóriási kételyek vannak, hogy lehetséges-e az indokokat tüzetesen meghatározni. Ha a társadalmi motívumokat meg is tudjuk állapítani, hátra vannak még a lelki rugók, a melyek igen sokszor még nagyobb befolyással vannak egy-egy bűncselekmény végrehajtására. Továbbá a valamely bűncselekmény végrehajtását előidéző ugyanazon egy indok lehet erős morális súlyedésnek, vagy nagy, sőt talán elismerést érdemlő elszántságnak a következtetése. A módozat megállapítása, a mely által ily adatokhoz lehetne jutni, szintén igen nagy akadályokkal találkozunk. Az adatbeszerzést a bűncselekményt elkövető egyének bevallására kellene alapítani, de lehet-e vajjon ebben bizni a bűnügyben eljáró hatóságoknak áll-e módjukban a bűncselekmények igazi okainak felderítése? Ugyancsak kérdéses, lehetne-e kellő adatokat kapni azokra az esetekre vonatkozólag, a midőn több motívum szerepelt s ki lehetne-e ezekből hámozni azt, a melynek a tett elkövetésére döntő jellege volt. Mind e nehézségeket figyelembe véve, az a veszedelem is fenyeget, hogy az adatszolgáltató közegek körében lassan kialakulnának egyes indokcsoportok s minden komolyabb megfontolás nélkül ezek alapján döntenének adott esetekben.

Kétségtelen, hogy e kérdés megoldása fáradságos és óriási feladat. Az is bizonyos viszont, hogy induktív rendszeren felépült kórisma nélkül igen könnyen helytelen utakon járhatunk, a mikor a kriminalitás ellen orvosszereket kutatunk. Munkásságunk megkívánja tehát, hogy valamely módot találjunk arra, hogy feltárjuk a büntetett okait, hogy azok mely egyéni és kollektív tényezőkre vezethetők vissza. Ha az összes elítéltekre nézve a vázolt akadályok folytán nem is tudjuk megcselekedni ezt, sőt e tekintetben még az a remény sem kecsegtetheti ez idő szerint a statisztikát, hogy megközelítő értékekhez juthatna, meg kell kísérelnünk ennek legalább egy részére és e szempontból figyelmet érdemel az a csoport, a mely a fiatalokból képződik. Megkönnyíti a helyzetet, hogy a büntetőtörvénykönyvek és a bűnvádi perrendtartás kiegészítéséről és módosításáról szóló 1908. évi XXXVI. törvényczikknek a fiatalokra vonatkozó második fejezetében foglalt rendelkezéseket életbeléptető 1909. évi 27.100. számú igazságügyministeri rendelet szigorúan megszabja, hogy a fiatalok terhelte ellen folyamatba tett eljárás folyamán a tényállás felderítéséhez szükséges körülményeken felül ki kell terjeszkedni mindazoknak az adatoknak és körülményeknek kipuhatólására és megállapítására, a melyekből a fiatalok terhelte egyéniségét, értelmi és erkölcsi fejlődésének fokát és életviszonyait megismerhetni. E célból a fiatalok terheltről környezet-tanulmány készítenendő, a mely megfelelő adatokat tartalmaz a terhelte előéletéről, családi és vagyoni viszonyairól, foglalkozásáról, életmódjáról, magaviseletéről, társadalmi helyzetéről és környezetéről, a melyben él, kellő súlyt helyezvén arra is, hogy nincs-e a fiatalok terhelte eddigi környezetében

erkölcsi romlásnak kitéve, vagy nem indult-e züllésnek. Ily eszközökkel remélhetőleg sikerülend a fiatalok kriminalitásának kóroktanát biztos alapokra fektetni, a mi már az általános kriminalitás aetiologiája szempontjából is kívánatos.

A fiatalok statisztikájának teljességéhez tartozik továbbá, hogy ne maradjon meg a szigorúan értelmezett kriminalisztika határai között, hanem szolgáljon oly adatokkal is, a melyek megvilágítják, hogy mint váltak be az életben a büntető novellának azon intézkedései, a melyek célja a bűnösök megmentése a társadalom részére. Különösen figyelemre méltatandó a javító nevelés. Szükségessé teszi ezt az a körülmény, hogy míg az 1878. évi V. t.-cz. szabályai szerint ez csak kivételes, kiegészítő intézkedés volt, addig a büntető novella helyt ad ennek mindannyiszor, ha a fiatalok eddigi környezetében a romlás veszélyének van kitéve, züllésnek indult, vagy akár sajátos természetű fogyatkozásai, akár hozzátartozóinak hibája folytán értelmi és erkölcsi fejlődése érdekében a javító nevelés szükségesnek mutatkozik. Ez okból a fiatalokra vonatkozó intézkedéseket életbeléptető s már idézett rendelet a javító nevelés eredményességének megállapítása céljából a javító nevelőintézetekbe utalt növendékekről úgy az előéletükre, valamint intézeti életükre kiterjedő igen széleskörű statisztikai adatok gyűjtését határozza el. A szóbanforgó rendelet ezel nem is elégszik meg, hanem hogy a javító nevelésről teljes képet nyerjünk, kibővíti az adatszolgáltatást oly irányban, hogy a javító nevelőintézetből kísérletileg kihelyezett vagy végleg kibocsátott növendékekről is a kísérleti kihelyezés egész tartama alatt s ezenfelül a végleges kibocsátástól számított három éven át szerzendők be adatok, a melyek a mellett, hogy tájékoztatást nyújtanak a fiatalok javítóintézetekben nyert zárt nevelés után igen kívánatos ellenőrzéséről, irányításáról és megfelelő támogatásáról, egyúttal beszámolnak arról is, hogy az egyeseknek beilleszkedése a társadalomba mennyire biztató.

Büntető novellánknak legjelentősebb reformja az, mely a büntetés feltételes felfüggesztésének intézményét illeszti be jogrendszerünkbe. Szakít azzal az állásponttal, mely csakis materiális büntetést ismer s ettől vár eredményt. Az az irány jut érvényre, a mely ott, a hol nem lelki romlottság és meggyökeresedett bűnös hajlam idézte elő a bűncselekményt, nemcsak mint a művelődés terjedésének természetes folyamánát kívánja a büntetőjognak enyhítését, hanem a mely azt a nézetet vallja, hogy ily esetekben igen gyakran az erkölcsi büntetés is kielégíti a bűncselekménnyel sértett erkölcsi igazság követelményeit, sőt ez az egyedüli hathatós és igazságos büntetés. Különösen alkalmas büntetésnem ez, a mellett, hogy az individualizációnak, a mely mind nagyobb jelentőséghez jut a kriminalpolitikában, körét kiterjeszti, a rövid tartamú szabadságvesztésbüntetések pótlására, a melyek az által hogy a fogházakban a különböző elítéltek és pedig a kezdő büntetettek a megrögzött gonosztevőkkel

összekeverülnek, a legtöbbször a kezdő büntetettek erkölcsi romlását mozdítják elő. Ily módon válik az erkölcsi büntetésnem erősen praeventív jellegű eszközé a kriminalitás terjedésének megakadályozásában.

Tekintettel épen azokra a nagy horderejű következményekre, a melyeket a büntetés feltételes felfüggesztése folytán remélhetni kriminalitásunk jövő alakulása szempontjából, feltétlenül kívánatos, hogy a legszélesebb és egyúttal a legmélyebb vizsgálat tárgyává tegyük e kérdést. E célból két kérdés állított be az elítéltek egyéni lapjába. Az egyik, mely azt tudakolja, hogy nyert-e alkalmazást a büntetésnek felfüggesztése, a másik, a mely visszaesés esetében megállapítja a felfüggesztett büntetés végrehajtását. E kérdések és a többi adatok felhasználásával a feltételes elítéltek statisztikáját a legszélesebb alapon kiépíthetjük. Oly adatok birtokába jutunk ez úton első sorban, a melyek a feltételes elítéltek számáról, ezeknek területi és bűncselekmények szerint való megoszlásáról, valamint az alkalmazott büntetésnemről és ennek mérvéről adnak számot, vagyis teljes képet nyerünk arról, hogy hol, mikor, hogyan és mily határok közt élnek a bíróságok ezel a kivételes jogeszközzel. Legnagyobb becslés azonban azoknak az adatoknak van, a melyek ezel intézménynek az életben való bevalását, az az eredményt mutatják be. E célból az adatok oly feldolgozást nyernek, hogy az egy-egy évben a büntetés feltételes felfüggesztése mellett elítéltekről meg legyen állapítható, hogy hány esetben vált szükségessé a büntetés végrehajtása és pedig egyrészt arra való tekintettel, hogy a próbaidő mely szakában, másrészt, hogy hasonló jellegű vagy eltérő bűncselekmény miatt következett-e be. Ugyancsak arra nézve is lesznek adatok, hogy a próbaidő elteltével a feltételes elítéltek közül hányan kerültek elítélés alá. Ily módon a nyert eredmények összefüggésbe hozhatók a visszaesés adataival, a mi tulajdonképen legérdemesebb feladata is a feltételes elítéltek statisztikájának, s így a legszebb bizonyítékot fogják szolgáltatni arra nézve, hogy minő hatással van a szóbanforgó intézmény a kriminalitás alakulására.

Befejezésül rátérünk még a visszaesők statisztikájára is. Legnagyobb hiánya volt eddig bűnügyi statisztikánknak, hogy a visszaesőkre vonatkozólag megbízható adatokat nem nyújtott.

Már az általános bűnügyi statisztikának rendkívül emeli az értékét, ha a bűnözés nagyságának megállapítása végett a büntetettek a népességnek elítélés alá eshető részével hozhatók összefüggésbe. Akadály ennek csak az, hogy a népesség körmegszlasi viszonyai csak hosszabb időről, rendszerint iz évről állnak rendelkezésre s így már a népszámlás évtől messzebb eső időszakban kénytelenek agyunk — a mi az eset e közleményben foglaltatoknál is — a teljes népességet venni alapul. Elyes alapokon szervezett visszaesési statisztika létlen követelménye azonban, hogy a visszaesés szélyének kitétt bűnöző társadalomból induljon

ki, csak akkor fog bennünket erről a kriminalpolitikára szempontjából igen fontos kérdéstről kellőleg tájékoztatni. A visszaesés statisztikájának ily megoldása viszont csak ott lehetséges, a hol a büntetettek életfolyamata figyelemmel kísértetik, vagyis a hol az egyszer elítélés alá kerültekről nyilvántartás (casiers judiciaires) vezetetik. Az adatok összeállítása történhetik közvetlenül a casier-k alapján, — a mi a nehezkesebb eljárás — vagy pedig egy másik és könnyebben megoldható módozata, hogy a kriminalisztikai adatgyűjtés kapcsolatos a büntetettekrol vezetett nyilvántartással. Ez utóbbi az eset 1909. óta a mi bűnügyi statisztikánkban. Az elítéltek egyéni lapja, a mint már említettük, teljesen egyező a bűnügyi nyilvántartó hivatal számára kiállítandó büntetőlappal, úgy hogy az adatok egyszerűen ez utóbbiról lemásolandók. Az egyéni lapnak a visszaesést illetőleg a legkimerítőbb kérdései vannak, a melyek nemcsak a visszaesés fokát, hanem az egyes elkövetett bűncselekmények helyét és időpontját, a jogerős ítéletek idejét, az alkalmazott büntetést stb. is feltüntetik.

A visszaesők statisztikáját az 1909. évtől kezdődőleg tehát az elmélet és gyakorlat összes követelményeinek megfelelően szervezzük. Alapul fog szolgálni az elítélteknek egy évre szóló kontingense s ezt egy meghatározott időszakon, pl. 10 éven belül, teszszük megfigyelés tárgyává. Hosszabb megfigyelési idő ellen szól az a körülmény, hogy tíz év elteltével elkövetett bűncselekmények alig birnak a kriminologiai szempontból elbírálandó visszaesés ismérveivel, rövidebb időt alapul venni ellenben nem kívánatos azért, mert a visszaesést adatgyűjtésünk folytán nem a kiállott büntetéstől, hanem az elkövetéstől számítjuk, már pedig a büntető eljárás és a büntetés elszívendése nagyon számos esetben tekintélyes részét tölti ki az egyes bűncselekmények elkövetése közt eltelt időköznek. A feldolgozás menete azonban úgy tervezetik, hogy az egyes évek elítélteit a megszabott határidőn belül is folytonosan figyelemmel kísérhessük a visszaesés szempontjából. Ugyancsak utalunk kell itt arra is, hogy mivel ez eljárás mellett tulajdonképen a visszaesők számára vagyunk figyelemmel, természetesen, hogy mindig vigyáznunk kell arra, hogy az ugyanazon év folyamán többször elítéltek csak egyszer vétessenek számba. Az ismertetett elvek alapján dolgozva fel az adatokat a megfigyelési idő elteltével, megtudjuk minden egyes év elítélteiről, hogy mily arányban váltak visszaesőkké. E mellett azonban az adatoknak oly csoportosítása is történik, a melyből kitünik a visszaesés foka is, a minek alapján a visszaesés intenzitására következtethetünk. De meg van adva ezenkívül a mód, hogy azt is kutassuk, hogy a visszaesők egyes kategóriái mennyiben követtek el újra bűncselekményt. Ily módon részletezett adatok, nyilvánvaló, hogy nemcsak morálstatisztikai szempontból lesznek értékesek, hanem megbecsülhetetlenekké válnak a helyes kriminalpolitikára

nézve is, mert csak ez alapon juthatunk az ugynevezett szokás- és üzletszerű kriminalitásnak magának s a vele szemben alkalmazott törvényes intézkedéseknek kellő elbírálására.

Tájékoztatni fog továbbá visszaesési statisztikánk a visszaesők által elkövetett bűncselekményekről is, kellően kombinálva az utóbb elkövetett bűncselekményeket az előzőkkel. A nyert adatok első sorban teljes képet fognak nyújtani úgy az általános, mint a speciális visszaesésről, vagyis arról, midőn azonos, vagy hasonló jellegű bűncselekmények elkövetése forog szóban. Igazi szociális jelentősége a visszaesők statisztikájának azonban abban fog kifejezésre jutni, hogy nemcsak de lege lata, hanem de lege ferenda is tájékoztat a visszaesésről, rámutatván arra, hogy mely bűncselekményekben legelterjedtebb a visszaesés, mely bűncselekményeknek legerősebb az intenzitása a visszaesés terén, hol van legsürgősebben szükség törvényes beavatkozásra. Különös fontossággal bír ez a tény nálunk, hol a büntetőtörvény a maga teljében is revízió előtt áll s ép egyik lényeges része leendő a visszaesés kellő szabályozása, a mire nézve a helyes irányt sok tekintetben a statisztika lesz hivatott megadni.

Egyik érdekes pontja lesz új alapokon készülő visszaeső statisztikánknak, hogy adatokat fog tartalmazni a visszaesés időközeire vonatkozólag is, a mit lehetővé tesz az a körülmény, hogy az egyéni lapnak a visszaesőket illető részében tudakoltatik az egyes bűncselekmények elkövetésének ideje is. Ez adatoknak kriminál- és szociálpolitikai jelentősége kétségtelen, mert belőlük tudjuk meg, hogy az egyszer bünt elkövetetteknek mennyiben sikerült magukat a társadalom által befogadtatni. Értékesebbé teszi a szóban forgó adatokat az a tény is, hogy sok tekintetben megvilágítják a mind nagyobb jelentőségre vergődő patronageműködést is.

Megemlítendőnek tartjuk ezenkívül, hogy bűnügyi statisztikánk a visszaeső bűnösöket nem és kor szerint is részletezni fogja. Különös gondot kell fordítani a fiatalokra már csak azért is, mert megállapított dolog, hogy a visszaesők legveszedelmesebb része azokból toborzódik össze, a kik kora ifjúságukban követnek el bűncselekményt.

Röviden utalunk kell e helyen még a közigazgatási hatóságok által elbírált kihágásokra is. Ezek adatait két szempontból voltunk kénytelenek mellőzni. El kellett hagynunk első sorban azért, mert az adatgyűjtés lajstrom-rendszer alapján történvén, azok ellenőrzésére nincsen mód, ennél fogva teljesen megbizhatatlanok és önkényesek s így érdemleges következtetésre alig alkalmasak. De ezenkívül elhagyásuk mellett szól az a körülmény is, hogy a szóbanforgó kihágások — csekély kivétellel — nem

bírnak a bűncselekménynek oly ismérveivel, a melyek alapján a kriminalitás fogalma alá vonhatók. A teljesség kedvéért azonban mégis azokra a kihágásokra vonatkozó adatokat, a melyek a kriminálpolitikát akár közvetlenül, akár közvetve közelebbről érdeklik, a következő kis összeállításban közöljük az utolsó öt évről:

A kihágás megnevezése	Az elítéltek száma				
	1904	1905	1906	1907	1908
Hatóság és közcs. ell. hih.	16.810	20.194	20.991	22.120	26.806
Közbiztonság » »	42.019	44.572	43.106	49.330	51.064
Közp. és közszem. » »	69.015	76.927	80.156	86.605	99.347
Közeg. és testi éps. » »	22.276	20.850	24.124	28.889	30.780
Tulajdon elleni kihágás	9.297	9.579	9.197	7.640	9.416

Nagyobb figyelmet érdemelnek a közbiztonság elleni kihágások. Az e kihágásokért elítélteknek túlnyomó része, rendszerint több mint 90%-uk, csavargásért, koldulásért marasztaltatik el. A csavargás és koldulás nagy fontossággal bír kivált a közveszélyesség szempontjából, legfőbb melegágya a bűnös életmódnak. Ez indokolja, hogy külföldön a kriminálstatisztika behatóbban foglalkozik e kérdéssel; nem volna kár nálunk is erre nagyobb súlyt helyezni.

Függelékül végül ide iktatjuk a legújabb adatgyűjtési mintákat. Az 1. és 2. sz. minta az ügymeneti adatokat tudakolja a kir. járásbírók, illetve kir. törvényszékek által jogerősen befejezett ügyekről; ezen adatgyűjtő minták 1904 óta változatlanok. A harmadik minta az elítéltek számára szolgáló egyéni lap, melynek alapján 1904-től 1908-ig gyűjtettek az adatok. A negyedik minta már az 1908. év végével megváltozott s 1909. január hó 1-től érvényben levő egyéni lapot mutatja be. Az ötös számú minta a fiatalok bűnügyeire vonatkozik s hatályba lépett 1910. január hó 1-én. A 6. számú minta a javító-nevelőintézeteki növendékekről, a 7. számú pedig a javító nevelőintézetből kihelyezett növendékekről állítandó ki. Megemlítjük, hogy a kir. járásbírók maguk teljesítik az adatszolgáltatást, a törvényszékek által elbírált ügyekről, illetve elítélt személyekről ellenben a kir. ügyészségek állítják ki a megfelelő statisztikai lapokat. Minden negyedévről a jogerős elintézet nyert ügyekről, azaz a jogerősen elítélt személyekről kiállított ügy- és megfelelő számú egyéni lapok a negyedévet követő hó 10-éig terjesztendők be a statisztikai hivatalhoz. A javítóintézeteki növendékekről az egyéni lapok évente, a kihelyezett növendékekről kiállított lapok pedig minden félévben küldetnek be a statisztikai hivatalhoz és pedig az adatszolgáltatást teljesítő javítóintézeti igazgatók által.

1. minta.

Járásbírói ügylap.

járásbírói.

Ügyszám: .....

.....év.

1. A feljelentés napja: ..... 19.....év .....hó .....napja.
2. A terheltek száma: .....
3. Mely vétség(ek) vagy kihágás(ok) miatt történt a feljelentés: .....
4. a) Az elsőfokú véghatározat kelte: ..... 19.....év .....hó .....napja.
*b) Tartalma: ..... az eljárást megszüntető — az eljárást megtagadó — egészben felmentő — büntető parancs — részben vagy egészben elítélő.
- * 5. a) Használtatott-e felebbezés a járásbírói ítélet ellen: ..... igen — nem.
b) Ha igen, ki által: ..... ügyész — vádlott — védő — magánvádló v. sértett — más által.
- * 6. A törvényszék a felebbevitelt ügyet: ..... tanácsülésben — felebbeviteli tárgyaláson intézte el.
7. a) A törvényszéki határozat kelte: ..... 19.....év .....hó .....napja.
*b) Tartalma: ..... egészben felmentő — részben vagy egészben elítélő — megszüntető.
- * 8. a) A törvényszék II. fokú ítélete ellen használtatott-e semmisségi panasz a kir. ítéletáblához: ..... nem — igen.
b) Ha igen, ki által: ..... ügyész — vádlott — védő — magánvádló — más által.
9. A kir. ítéletábla határozatának kelte: ..... 19.....év .....hó .....napja.
- * 10. Az eljárás jogerősen befejeztetett ..... elítéléssel vagy büntető parancssal .....személy ellen — felmentő ítélettel .....személy ellen — más módon .....személy ellen.
11. a) Előzetes letartóztatásban volt: ..... személy.
b) Az előzetes letartóztatásban volt személyek közül nem ítéltetett el: ..... személy.

*A csillaggal (*) megjelölt kérdésekre a választ a megfelelő *curse* szedésű szavak aláhúzásával kell megadni, a 10. pontban pedig ezenkívül a személyek számát is be kell írni.

Útmutatás.

2. pont. Itt az ügyben szereplő összes terheltek számát kell feltüntetni. E számnak egyeznie kell tehát a 10. pontban az eljárás befejezésének módja szerint részletezett személyek számával. Hogy ez olyan esetekben is lehetővé váljék, amikor a terheltek száma az eljárás alatt (pl. viszonyvad folytán) szaporodik, a 2. kérdőpontra a terhelteknek a feljelentés alapján beírt száma mellé az eljárás folyamán netalán beállott szaporodásukat mutató szám + jellel lesz bejegyzendő. (Pl. a terheltek száma: 1 + 1).
3. pont. Itt a bűncselekmények csak általánosságban jelölendők meg, pl. rágalmozás, testi sértés.
4. b) pont. A büntető parancs csak akkor tüntethető itt fel, ha általa az ügy végbevezését nyert.
5. a) pont. Itt igenlő választ kell adni akkor is, ha csak egy terhelte által, illetőleg csak egy terhelte vonatkozólag is használtatott felebbezés. A használt, de visszavont, vagy az elsőbírói által visszautasított felebbezés meg nem történetnek tekintendő.
5. b) pont. Itt esetleg egynél több válasz is adható.
- 5-9. pontok. Ha az elsőfokú véghatározat jogerőre emelkedett, az 5. b)–9. pontokban foglalt kérdésekre választ nem kell adni. Ha a járásbírói véghatározata ellen használt bármely perorvoslati kérelemmel a felső bíróság olyan határozatot hoz, melynek folytán a járásbírói véghatározat újabb eljárás vagy határozat hozatala válik szükségessé: csak az új eljárás fejleményeit felmentő válaszok adandók meg.
10. pont. Itt az eljárás alá vont összes személyekről számot kell adni. A személyek itt feltüntetett összegének tehát egyeznie kell a 2. pontban beírt számadattal.
11. a) pont. Itt feltüntetendő az előzetes letartóztatásban volt összes személyek száma, akár a járásbírói, akár a rendőri hatóság rendelkezett az előzetes letartóztatással.

2. minta.

Törvényszéki ügylap.

.....törvényszék.

A kir. ügyészség ügyszáma.....

.....év

1. A feljelentés napja: ..... 19..... év ..... hó ..... napja
2. A terhelték száma: .....
3. Mely bűncselekmény(ek) miatt történt a feljelentés: .....
- * 4. Az eljárás megindított: ..... hivatalból — indítványra — főmagánvádra üldözendő cselekmény(ek) miatt.
- * 5. Volt-e nyomozás: ..... igen — nem.
- * 6. Volt-e vizsgálat: ..... igen — nem.
7. A vádiratban a vád tárgyává tett bűncselekmény(ek): .....
- * 8. Adatott-e be kifogás: ..... igen — nem.
- * 9. A vádirat vagy kifogás elintézési módjai közül volt-e: ..... vád alá helyezés — főtárgyalás kitűzése — közvetlen idézés — vagy ezek közül egyik sem.
- * 10. A főtárgyalás megtartott: ..... törvényszék előtt — esküdtbíró előtt.
- * 11. Ha az eljárás az összes terheltre nézve ítélethozatal nélkül szűnt meg
- a) az eljárás mely szakában: ..... nyomozás szakában — vizsgálat szakában — vádirat előterjesztése után — főtárgyalás elrendelése után.
- b) mi okból: ..... a Bp. 34. — 42. — 101. — 105. — 128. — 264. — 268. — 277. — 301. — 323. — 472. §.; újrafelvétel esetében a 454. — 455. — 456. §. alapján vagy más okból.
- * 12. Az eljárás jogerősen befejeztetett: ..... ítélet nélkül ..... személy ellen, — elítéléssel ..... személy ellen, — felmentéssel ..... személy ellen.
13. a) Előzetes letartóztatásban vagy vizsgálati fogságban volt: ..... személy.
- b) Az előzetes letartóztatásban vagy vizsgálati fogságban volt személyek közül az eljárás felmentéssel vagy ítélet nélkül ért véget: ..... személy ellen.

*A csillaggal (*) megjelölt kérdésekre a választ a megfelelő *cursiv szedésű szavak*, illetőleg *törvényszéki szavak* aláhúzásával kell megadni, a 12. pontban pedig ezenkívül a személyek számát is be kell írni.

Útmutatás.

1. pont. A feljelentés napjának az a nap tekintendő, a melyen a feljelentés valamely hatóságnál megtétt. Több ügy egyesítése esetén a legkorábban tett feljelentés napja irandó be.
2. pont. E pontban az ügyben szereplő összes terhelték számát kell feltüntetni. E számnak egyeznie kell tehát a 12. pontban az eljárás befejezésének módja szerint részletezett személyek számával. Hogy ez olyan esetekben is lehetővé váljék, amikor a terhelték száma az eljárás alatt szaporodik, a 2. kérdőpontra a terhelteknek a füljelentés alapján beírt száma mellő az eljárás folyamán netán beállott szaporodásukat mutató szám + jellel lesz bejegyzendő (pl. a terhelték száma: 3 + 1).
3. pont. Itt a bűncselekmények csak általánosságban jelölendők meg, pl. lopás, csalás.
4. pont. Ha az eljárás alapjául szolgáló több bűncselekmény közt csak egy is hivatalból (felhatalmazásra, kívánatra) üldözendő, a 4. pontban az eljárás hivatalból indítottjának jelölendő meg.
5. pont. Itt nemcsak a kir. ügyészség által elrendelt nyomozás tüntetendő föl, hanem az is, amelyet esetleg a nyomozó hatóság elrendelés nélkül (Bp. 94. §.) teljesített.
7. pont. L. a 3. pontban tett megjegyzést.
9. pont. A »főtárgyalás kitűzése« választ csak akkor lehet aláhúzni, ha a határozat kizárólag a főtárgyalás kitűzése iránt rendelkezik (Bp. 268. §. utolsó bek.).
11. pont. Erre a kérdésre csak akkor kell válaszolni, ha az eljárás valamennyi terheltre nézve ér véget ítélethozatal nélkül. A nyomozás szakja a feljelentés megtételétől a nyomozás befejezéséig (megszüntetéséig) tart.
12. pont. Itt az eljárás alá vont összes személyekről számot kell adni, a személyek itt feltüntetett összegének tehát egyeznie kell a 2. pontban beírt számadattal.
13. a) pont. Itt feltüntetendő az előzetes letartóztatásban vagy vizsgálati fogságban volt összes személyek száma, akár a vizsgálóbíró, esetleg a vádtanács vagy az ítélobíró, akár a járásbíró vagy rendőri hatóság (Bp. 143. §.) rendelte el az előzetes letartóztatást.

*14. A főtárgyaláson ki képviselte a vádat: . . . közvádó — főmagánvádó — pótmagánvádó.

16. A törvényszék vagy esküdtbíró ítéletének kelte: . . . 19..... év ..... hó ..... napja.

*Tartalma: . . . egészben felmentő — részben vagy egészben elítélő.

*16. a) Használtott-e perorvoslat a törvényszék vagy esküdtbíró ítélete ellen: . . . igen — nem.

b) Ha igen: . . . felebbezés — semmiségi panasz.

c) Ki által: . . . kir. ügyészség — vádlott — védő — magánvádó vagy sértett — más által.

*17. Az ítéletablán az ügy elintézését nyert: . . . tanácsülésben — főtárgyaláson.

18. a) Az ítéletablai ítélet (határozat) kelte: . . . 19..... év ..... hó ..... napja.

*b) Tartalma: . . . egészben felmentő — részben vagy egészben elítélő — az eljárást megszüntető.

*19. a) Az ítéletablai ítélet ellen használtott-e semmiségi panasz: . . . igen — nem.

b) Ha igen, ki által: . . . kir. ügyészség — vádlott — védő — magánvádó — más által.

*20. A Kúrián az ügy elbíráltott: . . . tanácsülésben — tárgyaláson.

21. a) A kúriai határozat kelte: . . . 19..... év ..... hó ..... napja.

*b) Tartalma: . . . egészben felmentő — részben vagy egészben elítélő — az eljárást megszüntető — semmiségi panaszt elutasító.

*22. A jogerős befejezést megelőzőleg rendeltetett-e el: . . . új eljárás (főtárgyalás, ítélethozatal) — vagy nem.

23. A büntetést tartalmazó jogerős ítéletben megállapított bűncselekmény(ek) megnevezése: .....

*A csillaggal (*) megjelölt kérdésekre a választ a megfelelő *cursiv szedésű szavak* aláhúzásával kell megadni.

Útmutatás.

16. a) pont. Itt igenlő választ kell adni akkor is, ha csak egy terhelt által, illetőleg csak egy terheltre vonatkozólag is használtott perorvoslat. A használt, de visszavont vagy az elsőbíró által visszautasított perorvoslat meg nem történtnek tekintendő.

16. c) pont. Itt esetleg egynél több válasz is adható.

18. b) pont. Ha az ítéletablán az ítélet megsemmisítésével új eljárást (főtárgyalást, ítélethozatalt) rendel (Bp. 404. §.), ez a körülmény nem itt, hanem a 22. pontnál tüntetendő fel és a lap kitöltése az új eljárás fejleményei szerint történik. A korábbi eljárásnak eltérő adatait, ha már bejegyeztettek volna, törölni kell.

19. a) pont. A 16. a) pontnál tett megjegyzés megfelelően figyelembe veendő.

19. b) pont. Itt esetleg egynél több válasz is adható.

21. b) pont. Itt a kúriai ítélet felmentőnek, illetőleg elítélőnek csak abban az esetben jelzendő, ha a Kúria a Bp. 437. §. 3. bekezdése esetében az alsóbb fokú bíróság ítéletét egészben vagy részben megsemmisíti a törvénynek megfelelő (felmentő vagy elítélő) ítéletet hoz.

Ha a Kúria az ítélet megsemmisítésével új eljárást rendel, a lap kitöltésénél a 18. b) ponthoz tett megjegyzés irányadó. Ha a Kúria a használt semmiségi panaszt akár a Bp. 434. §. 3. bekezdése, akár a 437. §. 4. bekezdése alapján el- vagy visszautasítja, minden más válasz mellőzésével csupán a semmiségi panasz elutasítását jelző válasz huzandó alá.

22. pont. L. a 18. b) és a 21. b) pontnál tett megjegyzést.

23. pont. L. a 3. pontnál tett megjegyzést.

Egyéni lap.

(Kizárólag elítéltekről.)

(Érvényes volt 1904-től 1908-ig.)

járásbiróság.
törvényszék.

Ügyszám: .....

1. Az elítélt neve: .....
- * 2. Neme: ..... férfi — nő.
3. Születésének éve, hónapja és napja (ha a születés éve nem ismeretes, hozzávetőleges kora): .....
- * 4. Anyanyelve: ..... magyar — német — tót — oláh — ruthén — horvát — szerb — egyéb (névszerint): .....
- * 5. Vallása: ..... róm kath. — gör. kath. — ev. ref. — ág ev. — gör kel. — unit. — izr. — baptista — egyéb — felekezeten kívül áll.
- * 6. Családi állása: ..... a) nőtlen — hajadon — házas — özvegy — törvényesen elvált.
b) gyermeke nincs, gyermeke van egy — több.
7. a) Főfoglalkozása { az elítéltnak: .....
vagy ha ez nem kereső,
eltartójának (pl. szülőjének, férjének): .....
- * b) Az elítélt, vagy ha ez nem kereső, eltartója: ..... önálló — más szolgálatában áll.
- * 8. Katonai szolgálatot: ..... nem teljesített — teljesített — most teljesít.
- * 9. Műveltségi foka: ..... írni-olvasni nem tud — csak olvas — ír, olvas — középiskola négy osztályát meghaladó képzettsége van.
- * 10. Vagyoni viszonyai: ..... vagyontalan — némi vagyona van — vagyonos.

*) A csillaggal (*) megjelölt kérdésekre a választ a megfelelő *cursív szedésű szavak* aláhúzásával kell megadni.

Útmutatás.

2—11. pont. Ezekre a kérdőpontokra nem kell választ adni olyan egyéneknél, akik kizárólag becsületsértés vétsége miatt vagy csupán kihágás miatt (esetleg e kettő halmazata miatt) ítéltettek el.

3. pont. Amennyiben az elítélt 18 éven aluli, a születési idő (év, hó és nap) a hivatalból beszerzett anyakönyvi kivonat alapján irandó be.

4. pont. Névszerint csak azt az anyanyelvet kell beírni, amely a válaszban már felsoroltak közt nem fordul elő.

7. a) pont. Ha az elítélt saját keresetéből él, a 7. a) kérdésnek válaszára szánt első pontozott sora töltendő ki s a második sor üresen marad; viszont, ha az elítélt nem keres, hanem más által tartatik el, a 7. a) kérdőpont válaszára szánt első sorának üresen hagyásával az eltartó foglalkozása irandó az e kérdőponthoz tartozó második sorba.

A foglalkozást általános gyűjtőnevek kerülésével tüzetesen kell megnevezni akképen, hogy a megnevezés által a foglalkozás milyennek, illetőleg a foglalkozási ág (őstermelés, bányászat, ipar, kereskedelem, közlekedés, stb.) közlekedéséről is meg legyen határozva. Nem elég tehát pl. azt mondani, hogy hivatalnok, iparos, napszámos, hanem világosan meg kell jelölni, hogy városi számtiszt, asztalos, dohánygyári napszámos stb.

Az őstermelő osztályhoz tartozó egyének foglalkozásának megjelölésére csak a következő kifejezések használhatók: nagy birtokos (1000 kat. holdon felül); középirtokos (100—1000 h.); földbérlet (100 h. felül); kisbirtokos vagy kisbérlet (a kinek földje 10 holdnál kisebb s ebből másnak végzett napszámos-munka nélkül megél); kisbirtokos napszámos (a ki kisbirtoka művelése mellett napszámba is eljár); mezőgazdasági napszámos (a kinek földje nincs s kizárólag vagy főképen mezőgazdasági napszámmunkából él továbbá gazdasági cseléd. A földműves, földész, gazdálkodó, birtokos s más efféle általános megnevezések feltétlenül kerülendőek.

A napszámosoknál mindig fel kell tüntetni azt a gazdasági ágat, amelyben rendszerint vagy túlnyomóan dolgozni szoktak. pl. mezőgazdasági napszámos; kőbányában napszámos; gépgyárban napszámos; kúbi napszámos; borkereskedésben napszámos stb.

- *11. Előzőleg jogerősen el volt-e ítélve: ..... a) nem volt — volt.
b) ha volt hányszor.....és pedig a BTK, 165—301—333—344—350—355—370—379. §§-aiba ütk. v. egyéb büntett vagy vétségért, jelesül: .....

12. Az ezuttal hozott jogerős ítélet vagy büntetőparancs tartalma:

a) A büntetendő cselekmény(ek) megnevezése a vonatkozó törvény (rendelet) és §. megjelölésével	b) Ha nem mint tettes ítéltetett el, felbújtó vagy bűnségét volt-e az elítélt	c) A cselekmény elkövetésének helye és ideje (év, hó)
		190.....év .....hó.
		190.....év .....hó.
		190.....év .....hó.
		190.....év .....hó.
		190.....év .....hó.
		190.....év .....hó.
		190.....év .....hó.
		190.....év .....hó.
		190.....év .....hó.

- *d) A jogerősen kiszabott főbüntetés neve és mérvé: ..... fogház — ..... elzárás — .....
államfogház — ..... K. pénzbüntetés.
- *e) Mellékbüntetés alkalmaztatott-e: ..... igen — nem.
Ha igen: ..... pénzbüntetés — egyéb.
- *f) Alkalmaztatott-e: ..... a BTK. 85. — 92. a KBTk. 21. §-a vagy egyik sem.
- *g) A kiskorú javító-intézetbe utaltatott-e: ..... nem — igen a BTK. 42. §-a — 84. §-a alapján.

*) A csillaggal (*) megjelölt kérdésekre a választ a megfelelő *cursív szedésű szavak*, illetőleg *törvényszakaszok* aláhúzásával kell megadni, a 12. d) kérdésnél pedig ezenkívül a büntetés tartamát, illetőleg a pénzbüntetés összegét is be kell írni.

Útmutatás.

11. b) pont. Az előző elítélések száma itt először egy összegben tüntetendő fel (a »hányszor« szó után). Ha az előző elítélés oly büntetendő cselekmény(ek) miatt történt, amelyekre vonatkozó §-ok a válaszban felsorolva nincsenek: az a büntetendő cselekményeket megállapító §-okat a »jelesül« szó után be kell írni.

A hányszor az elítélt valamely büntetendő cselekmény miatt előzőleg el volt ítélve, annyiszor kell aláhúzni a válaszban már befoglalt vagy beirt szakaszt. Többszörös aláhúzást az aláhúzások számának megfelelő számjegy alájegyzésével lehet helyettesíteni, pl. testi sértésért előzőleg háromszor elítéltnél: $\frac{301}{3}$ Ezen aláhúzások (számjegyek) összegének egyeznie kell az előző jogerős elítélések előbb egy összegben feltüntetett számával.

12. e) pont. A vármegye is feltüntetendő, melynek területén a község fekszik. A hónapok neve helyett a megfelelő római számok írhatók be.

12. d) pont. A szabadságvesztés-büntetéseket jelző szavak előtt pontozott üres helyre a szabadságvesztés-büntetés tartama szabatosan, az ítélet szövegének megfelelően irandó be (pl. egy hónapi és 10 napi); a pénzbüntetés rovataiban pedig e helyen csupán a főbüntetésként kiszabott pénzbüntetés összege irandó be koronákban.

12. f) pont. Itt a dolog természetéhez képest esetleg nemcsak egy, hanem több szakasz aláhúzása is előfordulhat.

12. g) pont. Ha a kiskorú a BTK. 84. §-a alapján az elkövetett bűncselekményért büntetés alá nem vehető, azonban javító-intézetbe utaltatott, a 12. kérdés d), e) és f) alpontjai válasz nélkül hagyandók.

Bűnügyi statisztika.

4. minta.

Egyéni lap.

(Kizárólag elítéltekről.)

(Érvényes 1909. január 1-től.)

Járásbíróság.
Törvényszék.

A kir. járásbíróság ügyszáma: .....

1. Az elítélt családi- és utóneve (asszonynak leánykori családi- és utóneve)? .....
2. Esetleges álnéve, gúnyneve vagy megkülönböztető neve? .....
3. Házastársának, vagy volt házastársának családi- és utóneve? .....
4. a) Az elítélt születésének éve, hónapja és napja? .....
- b) Ha a születés éve nem ismeretes, hozzávetőleges kora? .....éves
5. Születésének helye? Község: ..... Megye: ..... Ország: .....
6. a) Községi illetősége? Község: ..... Megye: ..... Ország: .....
- b) Utolsó állandó lakóhelye? Község: ..... Megye: ..... Ország: .....
7. a) Anyanyelve: .....
- b) Nyelvismerete: .....
- * 8. Vallása: ..... r. kath. — g. kath. — gör. kel. — ág. ev. — ref. — unit. — izr. — egyéb felekezeten kívül áll
- * 9. Családi állapota: ..... nőtlen — kajadon — házas — özvegy — törvényesen elvált — gyermeke nincs — gyermeke van: egy — több
10. a) Foglalkozása { az elítéltné? vagy ha ez nem kereső, eltartójának (pl. szülőjének, férjének)? .....
- *b) Az elítélt, vagy ha ez nem kereső, eltartója: ..... önálló — más szolgálatban áll
- *11. Katonai szolgálatot: ..... nem teljesített — teljesített — most teljesít
- *12. Műveltségi foka: ..... nem ír, nem olvas — csak olvas — ír, olvas — középiskolai négy osztályt meghaladó képzettsége van.
13. a) Személyleírása: arca: ....., haja: ....., szeme: ....., bajusza: .....
- b) Van-e testi vagy szellemi fogyatkozása, vagy egyéb különös ismertető jele az arczán, v. karján és minő? .....
- *c) Rendszeresen élvez-e szeszesitalt (bort, sört, pálinkát stb.): nagyobb mértékben? ..... igen — nem mértékletesen? ..... igen — nem
- *14. Vagyoni viszonya: ..... vagyonatlan — némi vagyonnal bír — vagyonos.
15. Atyjának családi és utóneve? .....
16. Anyjának családi (leánykori) neve és utóneve? .....
17. a) A bűnvádi eljárás folyamatba tételének ideje: ..... év ..... hó ..... nap
- b) Az elsőfokon eljárt hatóság megnevezése: ..... ítéletének száma: .....
- c) Az ezuttal jogerőssé vált ítélet melyik hatóság hozta? .....
- d) Az ezuttal jogerőssé vált ítélet kelte és száma: 19..... hó ..... nap ..... sz.

18. Az ezuttal hozott jogerős ítélet tartalma

A) A büncselekmény megnevezése, bevégzett vagy megkísérelt minősége, a vonatkozó törvény és §. (esetleg ez utóbbi alpontjának) megjelölésével:	B) Tettes, felbújtó, vagy bűnégező volt-e az elítélt?	D) A büncselekmény elkövetésének helye és ideje (év, hó):
a)		
b)		
c)		
d)		
e)		

*D) A jogerősen kiszabott főbüntetés mértéke és neve: .....évi fegyház — .....államfogház — .....börtön — .....fogház — .....elzárás — .....K pénzbünt.

*E) Mellékbüntetés alkalmazott-e? ..... igen — nem.
Ha igen: .....K pénzbünt. — .....évre polit. jogok gyakorl. felfüg. — .....évre hivatalveszt. — viselt hivatal elvesztése — .....időre szakfoglalkozástól eltiltás — kiutasítás és visszatekintés — .....időre eltiltás — egyéb.

*F) Alkalmazott-e? a Btk. 85.—87.—91.—92.—93. §-a — a Kbt. 21. §-a — a Bn. 26. §-a — 32. §-a — vagy egyik sem.

*G) A büncselekmény elkövetése összefüggésbe hozható-e a szeszes ital élvezetével? ..... igen — nem.

*19. A büntetés végrehajtásának felfüggesztése jogerősen kimondott-e? ..... igen — nem.

*20. Előzőleg jogerősen el volt-e ítélve? ..... nem volt — volt. (A részletes felsorolást l. a tulsó oldalon.)

Utmutatás. A csillaggal (*) megjelölt kérdőpontokra a választ a düttel betűkkel nyomtatott megfelelő szavak alá húzásával kell megadni, a 18. D) és E) kérdésnél pedig ezenkívül a szabadságvesztés-büntetés időtartamát, illetőleg a főbüntetésül megállapított pénzbüntetés összegét is be kell írni.

A 20. kérdéshez.

A tulsó oldalon megjelölt elítéltné összes előző büntetései:

Sorozás	A büncselekmény megnevezése, bevégzett vagy megkísérelt minősége, a vonatkozó törvény és §. (esetleg ez utóbbi alpontjának) megjelölésével:	A büncselekmény elkövetésének helye és ideje (év, hó):	Az elsőfokon eljárt hatóság		A jogerős ítélet kelte és száma:	A főbüntetés mértéke és neve:	A mellékbüntetés mértéke és neve:	A büntetés végrehajtásának felfüggesztése jogerősen kimondott-e? (Bn. 1. és 8. §.)	A felfüggesztett büntetés végrehajtását elrendelték-e (Bn. 4., 12. §.) s ha igen, ez iránt mely hatóság és mikor intézkedett?
			megnevezése:	ítéletének száma:					
a)	b)	c)	d)	e)	f)	g)	h)	i)	j)
1.									
2.									
3.									
4.									
5.									
6.									
7.									
8.									
9.									
10.									

Megjegyzés: .....

Utmutatás.

A hónapok neveit a megfelelő római számokkal kell jelezni.
Ha a büncselekmények nagy száma miatt feltüntetésekre a 18. kérdő pont a)–e) rovata nem elégséges: folytatásul más egyéni lapnak ugyanezen rovatát kell felhasználni s kivágva a beküldendő egyéni laphoz ragasztani. Ugyanígy kell eljárni, ha az előző büntetések nagy száma miatt feltüntetésekre a 20. kérdőpont 1–10. rovata nem volna elegendő.
»Ügylap nélküli jelzést kell az egyéni lap élére írni az 1908. évi 27.000. I. M. számú rendelet 24. c) pontjában említett esetekben.
A 2., 8., 13. a), 15. és 16. kérdőpontokra választ adni sohasem kell.
A 4–14., 17. és 19. kérdőpontokra választ adni az 1908. évi 27.000. I. M. számú rendelet 21. pontjának második bekezdésében megjelölt esetekben nem kell.
A 10. a) kérdőponthoz. Ha az elítélt saját keresetéből él, a 10. a) kérdőponthoz választadásra szánt első pontozott sora töltendő ki s a második sor üresen marad; viszont ha az elítélt nem keres, hanem más által tartatik el, a 10. a) kérdőpont választadásra szánt első sorának üresen hagyásával az eltartó foglalkozása fraudó az e kérdőponthoz tartozó második sorba.
A foglalkozást általános gyűjtőnevek kerülésével tüzetesen kell megnevezni akképen, hogy a megnevezés által a foglalkozás mivolta, illetőleg a foglalkozási ág (őstermelés, bányászat, ipar, kereskedelem, közlekedés stb.) közelebbről is meg legyen határozva. Nem elég tehát például azt mondani, hogy hivatalnok, iparos, napszámos, hanem világosan meg kell jelölni, hogy városi számtiszt, asztalos, dohánygyári napszámos stb.
Az őstermelő osztályhoz tartozó egyének foglalkozásának megjelölésére csak a következő kifejezések kasználhatók: nagybirtokos (1000 kat. holdon felül); középirtokos (100–1000 h.); földbirtó (100 h. felül); kisbirtokos vagy kisbirtó (akinek földje 100 holdnál kisebb s ebből másnak végzett napszámos munka nélkül megél); kisbirtokos napszámos (aki birtoka művelése mellett napszámba is eljár); mezőgazdasági napszámos (akinek földje nincs s kizárólag vagy főképen mezőgazdasági napszámunkából él); továbbá gazdatiszt; gazdasági cseléd. A földműves, földész, gazdálkodó, birtokos s más offéle általános megnevezések feltétlenül kerülendők.
A napszámosoknál mindig fel kell tüntetni azt a gazdasági ágat, amelyben rendszerint vagy túlnyomóan dolgozni szoktak; például mezőgazdasági napszámos; kőbányában napszámos; gépgyárban napszámos; kubikos napszámos; borkereskedésben napszámos stb.
A 17. és 18. kérdőpont összes rovatát keresztül kell húzni az 1908. évi 27.000. I. M. számú rendelet 24. b) pontjának harmadik bekezdésében megjelölt esetben.
A 20. kérdőponthoz tartozó táblázathoz az összes előző, tehát nem csak a büntett vagy vétség, hanem a kihágás miatt kiszabott büntetéseket is be kell írni. E kérdés j) pontjára adott válaszban jelezni kell azt, hogy a felfüggesztett büntetés végrehajtását a Bn. 4. §-ának első, második vagy harmadik mondatára, vagy pedig 12. §-a alapján rendelték-e el.
»Megjegyzés« rovatban fel kell tüntetni az 1908. évi 27.000. I. M. számú rendelet 24. a) pontja szerint az összbüntetés kiszabása esetében, valamint a 24. d) pont szerint az újrafelvétel esetében kívánt adatokat.

Egyéni lap

fiatalokorú bűnügyében.

törvényszék.
kir. járásbíróóság.

A lapot kiállító hatóság ügyszáma: .....

1. A fiatalokorú családi és utóneve? .....
2. Születésének éve, hónapja és napja? .....
3. Születésének helye? Község: ..... Megye: ..... Ország: .....
4. a) Községi illetősége? Község: ..... Megye: ..... Ország: .....
b) Utolsó állandó lakóhelye? Község: ..... Megye: ..... Ország: .....
5. a) Anyanyelve: ..... b) Nyelvismerete: .....
- *6. Vallása: ..... r. kath. — g. kath. — gör. kel. — ág. ev. — ref. — unit. — izr. — egyéb, névszerint: ..... törvényes — törvénytelen.
- *7. Származása: .....
8. Foglalkozása: .....
- *b) Fenntartotta-e magát ebből? ..... igen — nem
c) Ha nem, ki tartotta el? (szülője, férje stb.) .....
- 9.*a) Műveltségi foka? ..... nem ír, nem olvas — csak olvas — ír, olvas
b) Minő iskolának, melyik osztályát végezte el? .....
10. a) Van-e testi vagy szellemi fogyatkozása és minő? .....
- b) Vannak-e rossz szokásai, szenvedélyei, kóros hajlamai és minők? (veszekedő természetű, kártyás, csavargó, erkölcstelen stb.) .....
- c) Fogyaszt-e rendszeresen szeszes italt (bort, sört, pálinkát stb.): nagyobb mértékben? ..... igen — nem
mértékletesen? ..... igen — nem
- *11. Élnek-e szülei? ..... igen mindkettő — csak az apa — csak az anya
12. Szüleinek foglalkozása: .....
- *13. Szülei vagy azok közül egyik: ..... vagyontalan — némi vagyonnal bír — vagyonos
- 14.*a) Szüleinek háztartásában él-e? ..... igen — nem.
b) Ha nem, kinek háztartásában él? (munkaadójának, férjének, rokonának stb.) .....
15. Annak az egyének foglalkozása, akinek háztartásában él: .....
16. Az eljárás folyamatba tételének ideje: .....év.....hó.....nap
17. A jogerős véghatározat kelte és száma: .....év.....hó.....nap.....szám
18. A jogerős véghatározat tartalma: .....

A) A bűncselekmény megnevezése, bevezetett vagy megkísérlett minősége a vonatkozó törvény és §. (esetleg az utóbbi alpontjának) megjelölésével:	B) Tettes felbujtó vagy bűnszegéd volt-e a fiatalokorú	C) A bűncselekmény elkövetésének helye (község, vármegye) és ideje (év, hó):

- *D) Az intézkedés neve: ..... dorgálás — a dorgálást kimondó ítéletnek hatályon kívül helyezése (Bn. 20. §.) — próbárabocsátás — a próbaidő kifogástalan elteltével az eljárás megszüntetése (Bn. 23. §.) — javító nevelés — ..... tartamú államfogház — ..... tartamú elzárás
- *E) Mellékbüntetés alkalmazott-e ..... igen — nem
Ha igen, minő mellékbüntetés? .....
- *F) Az eljárás folyamán minő okát sikerült megállapítani a fiatalokorú bűnözésének (nevelés elhanyagolása, erkölcstelen környezet befolyása, rossz anyagi viszonyok, rossz olvasmányok, terheltég, bűnös hajlam, bosszú, nyereségvágy stb.)? .....
- *19. A bűncselekmény elkövetése összefüggésbe hozható-e a szeszes ital élvezetével? ..... igen — nem
- *20. Előzőleg jegerősen el volt-e ítélve vagy tettek-e ellene az 1909. évi 27.500. I. M. számú rendelet 10. pontjának 3. bekezdése alá eső jogerős intézkedést? ..... nem — igen. (A részletes felsorolást l. a tulsó oldalon.)

Utmutatás. A csillaggal (*) megjelölt kérdőpontokra a választ a dűlt betűkkel nyomtatott megfelelő szavak aláhuzásával kell megadni.
A 18. D) kérdésnél mindazokat a válaszokat alá kell húzni, melyek a tett intézkedéseknek megfelelnek (27.500/1909. I. M. számú rendelet 12. pontja), ezenkívül a netalán kiszabott szabadságvesztés-büntetés időtartamát is be kell írni.

A 20. kérdéshez.

A fiatalokorú összes előző büntetései s az ellene előzőleg tett oly jogerős intézkedések, melyek az 1909. évi 27.500. I. M. számú rendelet alá esnek:

Megjegyzés: .....

Sorszám	A bűncselekmény megnevezése, bevezetett vagy megkísérlett minősége a vonatkozó törvény és §. (esetleg az utóbbi alpontjának) megjelölésével		Az első fokozat eljárási hatósága		A jogerős véghatározat kelte és száma:	A megállapított intézkedés illetve főbüntetés mértéke és neve:	A mellékbüntetés mértéke és neve:	A büntetés végrehajtásának felfüggesztése előzőleg jogerősen kimondott-e? (Bn. 1. és 8. §.)	A felfüggesztett büntetés végrehajtását elrendelték-e (Bn. 4., 12. §.) s ha igen, ez iránt mely hatóság és mikor intézkedett?	
	a)	b)	c)	d)	e)	f)	g)	h)	i)	j)
1										
2										
3										
4										
5										

Utmutatás. A hónapok neveit a megfelelő római számokkal kell jelezni.

Ha a bűncselekmények nagy száma miatt feltüntetésükre a 15. kérdőpont rovatai nem elégségesek: folytatásul más egyéni lapnak ugyanazon rovatait kell felhasználni s kivágva a beküldendő egyéni laphoz ragasztani. Ugyanígy kell eljárni, ha az előző büntetések nagy száma miatt feltüntetésükre a 20. kérdőpont 1—5. rovata nem volna elegendő.

Ügylap nélkül jelzést kell az egyéni lap élére írni a 27.000/1908. I. M. számú rendelet 14., valamint a 27.500/1909. I. M. számú rendelet 9. pontjának második bekezdésében említett esetekben.

A 8. a), 12. és 15. kérdőpontra a foglalkozást általános gyűjtőnevek kerülésével tüzetesen kell megnevezni akképen, hogy a megnevezés által a foglalkozás mivolta, illetőleg a foglalkozási ág (őstermelés, bányászat, ipar, kereskedelem, közlekedés stb.) közelebbről is meg legyen határozva. Nem elég tehát például azt mondani, hogy hivatalnok, iparos, napszámos, hanem világosan meg kell jelölni, hogy városi számtiszt, asztalos-inas, -segéd, -mester, dohánygyári napszámos stb.

Az őstermelő osztályhoz tartozó egyének foglalkozásának megjelölésére csak a következő kifejezések használhatók: nagybirtokos (1000 kat. holdon felül); középirtokos (100—1000 h.); földbérli (100 h. felül); kisbirtokos vagy kisbérli (akinek földje 100 holdnál kisebb s ebből másnak végzett napszámos munka nélkül megél); kisbirtokos napszámos (aki birtoka művelés mellett napszámba is eljár); mezőgazdasági napszámos (akinek földje nincs s kizárólag vagy főképen mezőgazdasági napszámmunkából él); továbbá gazdatiszt; gazdasági cseléd. A földműves, földész, gazdálkodó, birtokos s más efféle általános megnevezések feltétlenül terüldők.

A napszámosoknál mindig fel kell tüntetni azt a gazdasági ágat, amelyben rendszerint vagy túlnyomóan dolgozni szoktak, például: mezőgazdasági napszámos; kőbányában napszámos; gépgyárban napszámos; kubikos napszámos; borkereskedésben napszámos stb.

A 17. és 18. kérdőpont összes rovatait keresztül kell húzni a 27.000/1908. I. M. számú rendelet 24. b) és 37. b) pontjának harmadik bekezdésében megjelölt esetekben.

A 20. kérdőponthoz tartozó táblázatba az összes előző, tehát nemcsak a büntett vagy vétség, hanem a kihágás miatt kiszabott büntetéseket, valamint a fiatalokorú ellen előzőleg tett oly jogerős intézkedéseket is be kell írni, melyek a 27.500/1909. I. M. számú rendelet 10. pontjának 3. bekezdése alá esnek. E kérdés j) pontjára adott válaszból jelezni kell azt, hogy a felfüggesztett intézkedés végrehajtását a Bn. 4. §-ának első, második vagy harmadik mondata, vagy pedig 12. §-a alapján rendelték-e el.

A »Megjegyzés« rovataiban kell feltüntetni a 27.000/1908. I. M. számú rendelet 24. a) és 37. a) pontja szerint az összbüntetés szabása esetében, valamint a 24. d) és 37. d) pont szerint az újrafelvétel esetében kíván adatokat.

6. minta.

Egyéni lap

javító nevelőintézeti növendékről.

Javító nevelőintézet ..... törzskönyvi szám.
..... év.

I.

A növendék előéletére vonatkozó adatok:

- Családi és utóneve? .....
- Születésének éve, hónapja és napja? .....
- Születésének helye? Község: ..... Megye: ..... Ország: .....
- a) Községi illetősége? Község: ..... Megye: ..... Ország: .....
b) Utolsó állandó lakóhelye? Község: ..... Megye: ..... Ország: .....
- a) Anyanyelve: ..... b) Nyelvismerete: .....
- Vallása: ..... r. kath. — g. kath. — g. kel. — ág. ev. — ref. — unit. —
izr. — egyéb, névszerint: .....
törvényes — törvénytelen.
- Származása: .....
- a) Foglalkozása a befogadás előtt: .....
b) Fenntartotta-e magát ebből? ..... igen — nem.
c) Ha nem, ki tartotta el? (szülője, férje stb.) .....
- d) Saját (nem szüleinek stb.) vagyoni viszonyai: ..... vagyontalan — némi vagyonnal bír — vagyonos.
- a) Műveltségi foka: ..... nem ír, nem olvas — csak olvas — ír, olvas.
b) Minő iskolának melyik osztályát végezte el? .....
- a) Van-e testi vagy szellemi fogyatkozása avagy betegsége és minő? .....
- b) Vannak-e rossz szokásai, szenvedélyei, kóros hajlamai és minők
(veszekedő természetű, kártyás, csavargó, erkölcsstelen stb.)? .....
- c) Fogyaszt-e rendszeresen szeszes italt (bort, sört, pálinkát stb.): nagyobb mértékben? ..... igen — nem.
mértékletesen: ..... igen — nem.
- Állott-e már rendőri tolonczolás alatt? ..... nem — igen ..... izben.
- Előzőleg el volt-e ítélve, vagy tettek-e ellene
a Bn. II. fejezete alapján intézkedést? ..... nem — igen a következőképen:

Sorszám	A bűncselekmény megnevezése, bevégzett v. megkísérelt minősége, a vonatkozó törvény és §. (esetleg ez utóbbi alpontjának) megjelölésével:	A bűncselekmény elkövetésének helye és ideje (év, hó):	Az elsőfokon eljáró hatóság		A jogerős vég-határozat kelte és száma:	A megállapított intézkedés illetve főbüntetés mértéke és neve:	A mellék-büntetés mértéke és neve:	A büntetés végrehajtásának felfüggesztése előzőleg jogerősen kimondott-e? (Bn. I. és 8. §.)	A felfüggesztett büntetés végrehajtását elrendelték-e (Bn. 4., 12. §.) s ha igen, ez iránt mely hatóság és mikor intézkedett?
			megnevezése:	vég-határozatának száma:					
a)	b)	c)	d)	e)	f)	g)	h)	i)	j)
1.									
2.									
3.									
4.									
5.									

- a) volt-e már előzőleg javító, vagy javító nevelőintézetben ..... nem — igen.
b) Ha igen, hol, mikor és meddig? .....
- Mi volt az intézet elhagyásának oka? .....
- Mostani befogadásának mi az alapja? a) Szülői — gyámhatósági kérelem.
b) Bírői határozat.

Útmutatás. A válaszokat a feleletek rovataiban a *düli betűkkel* nyomtatott megfelelő szavak aláhúzásával és a kipontozott helyek kitöltésével kell megadni.

- Ha a befogadásnak szülői vagy gyámhatósági kérelem az alapja, miben nyilvánult a fiatalok romlottsága? .....
- Ha a befogadásra alapul jogerős bírői határozat szolgált, ennek tartalma:

A) A bűncselekmény megnevezése, bevégzett vagy megkísérelt minősége a vonatkozó törvény és §. (esetleg ez utóbbi alpontjának) megjelölésével:	B) Tettes, felbújtó vagy bűnségéd volt-e a fiataloké?	C) A bűncselekmény elkövetésének helye (község, vármegye) és ideje (év, hó):

- A fiatalok bűnözésének oka: ..... nevelés elhanyagolása, erkölcsstelen környezet befolyása, rossz anyagi viszonyok, rossz olvasmányok, terhelttség, bűnös hajlam, bosszú, nyereségvágy, egyéb, névszerint: .....
- a) Volt-e ebben az ügyben a fiatalok előzetes letartóztatásban vagy vizsgálati fogságban? ..... nem — igen.
b) Ha igen, mennyi ideig? .....
- a) Volt-e ideiglenes gondozás alatt? ..... nem — igen.
b) Ha igen, hol és mikor? ..... évi ..... hó ..... napjától ..... évi ..... hó ..... napjáig.
- Mikor fogadták be az intézetbe? ..... évi ..... hó ..... napján.
- Ellátási díjat fizet-e? ..... nem — igen, évi ..... koronát.

II.

A növendék korábbi környezetére vonatkozó adatok:

- a) Élnek-e szülei? ..... igen, mindkettő — csak az apa — csak az anya.
b) Ha szülei, vagy egyikük elhalt, hány éves volt a fiataloké: az apa halálakor? ..... az anya halálakor? .....
- Szüleinek foglalkozása: az apa ....., az anya .....
- Szülei vagy azok közül egyik: ..... vagyontalan — némi vagyonnal bír — vagyonos.
- a) A szülők otthon dolgoznak-e, vagy házon kívül? .....
- b) A szülők mennyi időt töltenek naponként munkában a házon kívül? .....
- A szülők gyermekeinek száma és kora? .....
- Van-e köztük elhagyottnak nyilvánított? .....
- A családtagok valamelyike és melyik (apa, anya, testvér) .....
iszákos, siketnéma, hülye, elmebajos, epilepsziás? .....
- a) Szüleinek háztartásában élt-e? ..... igen — nem.
b) Ha nem, kinek háztartásában élt
(munkaadójának, rokonának stb.)? .....
- Annak az egyének foglalkozása, a kinek háztartásában élt: .....

Útmutatás.

A hónapok neveit a megfelelő római számokkal kell jelezni.
A 8. a), 22. és 29. kérdőpontoknál a foglalkozást általános gyűjtőnevek kerülésével tüzetesen kell megnevezni akképen, hogy a megnevezés által a foglalkozás mivolta, illetőleg a foglalkozási ág (őstermelés, bányászat, ipar, kereskedelem, közlekedés stb.) közelebről is meg legyen határozva. Nem elég tehát például azt mondani, hogy iparos, napszámos, hanem világosan meg kell jelölni, hogy asztalos-, lakatosinas, dohánygyári napszámos stb.

Az őstermelő osztályhoz tartozó egyének foglalkozásának megjelölésére csak a következő kifejezések használhatók: nagybirtokos (1000 kat. holdon felül); középirtokos (100–1000 h.); földbirtokos (100 h. felül); kisbirtokos vagy kisbirtokos (akinek földje 100 holdnál kisebb e ebből másnak végzett napszámosmunka nélkül megél); kisbirtokos napszámos (aki birtoka művelése mellett napszámba is eljár); mezőgazdasági napszámos (akinek földje nincs s kizárólag vagy főképen mezőgazdasági napszámmunkából él); továbbá gazdatiszt; gazdasági cseléd. A földműves, földész, gazdálkodó birtokos s más efféle általános megnevezések feltétlenül kerülendőek.

A napszámosoknál mindig fel kell tüntetni azt a gazdasági ágat, melyben rendszerint vagy túlnyomóan dolgozni szoktak, például mezőgazdasági napszámos; kőbányában napszámos; gépgyárban napszámos; kubikos napszámos; borkereskedésben napszámos stb.

Ha a bűncselekmények nagy száma miatt a 12. és 16. kérdőpont rovatai nem elégségesek: folytatásul más egyéni lapnak ugyanazon rovatait kell felhasználni s kivágva a beküldendő egyéni laphoz ragasztani.

A 13. kérdőpontnál az intézetnek olyan elhagyását, amely szokásos folytán, vagy szabadságvesztés-büntetés kiállása véggett, vagy pedig betegség miatt következett be, nem kell feltüntetni, ha a növendék hat hónap eltelté előtt visszakerül (27.600/1909. I. M. számú rendelet 5. pont); de ha a növendék hat hónap eltelté után kerül vissza, ezt is úgy, mint minden más esetet be kell egyezni. (27.600/1909. I. M. számú rendelet 7. pont).

A 10. kérdőpontnál a befogadás napja gyanánt a visszakerülés napját kell feltüntetni a 27.600/1909. I. M. számú rendelet pontjában jelzett esetekben.

III.

A növendék intézeti életére vonatkozó adatok:

30. Mennyi ideig volt kísérleti családban? . . . . . hónapig . . . . . napig.
31. Volt-e teljes elkülönítésben? . . . . . *Nem* . . . . . *igen* . . . . . izben.
32. Hányszor volt fegyelmileg büntetve? . . . . . a) *Engedetlenség miatt* . . . . . b) *iskolai hanyagság miatt* . . . . .
c) *munkahanyagság miatt* . . . . . d) *lopás miatt* . . . . . e) *faj-*
talanság miatt . . . . . f) *egyéb cselekmények miatt, névszerint* . . . . .
33. Elítélték-e bíróság oly cselekmény miatt, melyet az intézetben követett el? . . . . . *Nem* — *igen*, még pedig: . . . . .
34. Mily munkákkal foglalkozott? . . . . .
35. Ezek közül melyikben nyert élethivatásszerű kiképzést? . . . . .
36. Kapott-e szakiskolai vég bizonyítványt? . . . . . *Igen* — *nem*.
37. Ha nem volt kiképezhető, mi volt ennek oka? . . . . . *Betegség* — *értelmi gyengeség* — *akarat hiánya* —
38. Mennyi munkajuttalomból kapott összesen? . . . . . korona . . . . . fillért.
39. Mennyi pénze maradt az intézetben engedélyezett kiadásainak, valamint kártételei megtérítésének levonása után? . . . . . korona . . . . . fillér.
40. Mennyi segílyt kapott kihelyezésre? . . . . . *Ruhát* . . . . . korona, *munkaeszközöket* . . . . . korona értékben és . . . . . korona . . . . . fillér *készpénzt*, összesen . . . . . korona . . . . . fillért.
41. Mily iskolai képzettséggel hagyta el az intézetet? . . . . . *Olvasni* — *írni* — *számolni tud*. *Olvasni* — *írni* — *számolni nem tud*. Az iskola . . . . . osztályát végezte *kitűnő* — *jeles* — *jó* — *elégséges* — *elégtelen* eredménnyel.
42. Mikor hagyta el az intézetet? . . . . . évi . . . . . hó . . . . . napján.
43. Mi volt az elhagyás oka? . . . . . *Kísérleti kihelyezés (megjavulás)* — *21 éves kor elérése* — *büntető ítélet* — *betegség* — *szökés*.
44. Hová helyeztetett ki? . . . . . a) *a katonasághoz* . . . . . csapattesthez
b) . . . . . nevű hozzátartozójához
. . . . . községbe (. . . . . megye)
c) *alkalmazottként*, még pedig:

Az alkalmazás minősége:	Munkanem:	A munkaadó neve:	A község, a megye megjelölése:
Cseléd			
Iparostanoncz			
Iparossegéd			
Kertésztononcz			
Kertészsegéd			
Gazdasági munkás			
Egyéb alkalmazás, névszerint			

- d) *egyéb módon*, még pedig: . . . . . községbe (. . . . . megye)
45. Ki a pártfogója? . . . . . lakik . . . . . községben . . . . . megyében, foglalkozása . . . . .
46. Mennyi időt töltött összesen a javító nevelőintézetben? . . . . . évet . . . . . hónapot . . . . . napot
47. Volt-e szökésben? . . . . . *Nem* — *igen* . . . . . izben összesen . . . . . hónapig . . . . . napig.
48. Hány éves volt, mikor az intézetet elhagyta? . . . . . éves . . . . . hónapos.
49. Ha befogadáskor nem tudott, megtanult-e magyarul az intézetben? . . . . . *Igen* — *nem*.
50. Ha meghalt az intézetben, mi volt a halál napja és a halálnak az orvos által megállapított oka? . . . . . A halál napja: . . . . . év . . . . . hó . . . . . napja.
A halál oka: . . . . .
51. **Megjegyzés.**

Kelt . . . . ., 19. . . . . év . . . . . hó . . . . . napján.

igazgató.

7. minta.

..... törzskönyvi szám.

..... év.

.....javító nevelőintézet.

Kérdőlap

javító nevelőintézetből kihelyezett növendékről az ..... év első — második felében.

..... lakost kísérletileg kihelyezték — végleg kibocsátották
..... lakoshoz, mint munkaadóhoz — hozzátartozójához
..... év ..... hó ..... napján.

1. Hol és kinél lakik? . . . . .
2. Milyen a magaviselete? (Rendes munkás-életet él, vagy iszákos, csavargó, dologkerülő életmódot folytat stb.) . . . . .
3. a) A legutóbbi félévben valamely bűncselekményért büntetés alá került-e? . . . . . *nem* — *igen*.
b) Ha igen, mely hatóság, mikor, miért és mivel büntette? . . . . .
4. a) Mi a foglalkozása? . . . . .
b) Saját keresetéből él-e, vagy mások tartják? . . . . .
5. Ha nem tudja magát fenntartani, mi ennek az oka? . . . . . *betegség (testi fogyatkozás)* — *kiképzés hiánya* — *értelmi gyengeség* — *akarat hiánya* — *munka hiánya* — *egyéb*, névszerint: . . . . .
6. Ha alkalmazásban van:
a) ki a munkaadó és mi a foglalkozása? . . . . .
b) mily minőségű az alkalmazás? . . . . .
c) Mennyi fizetést kap? . . . . .
7. Bevonult-e katonának? . . . . . *nem* — *igen*.
8. Házasságra lépett-e? . . . . . *nem* — *igen*.
9. Ha elhalt, úgy mily betegség vagy más ok következtében halt el és mikor? . . . . .

..... 19. . . . . év . . . . . hó . . . . . napján.

A beküldő aláírása:

Útmutatás. A válaszokat a feleletek rovatában a *dűlt betűkkel* nyomtatott megfelelő szavak aláhúzásával és a kipontozott helyek kitöltésével kell megadni.

Bűnügyi statisztika.

2. A büntető eljárás adatai. A büntető statisztikai adatok ismertetését megkezdve, elsősorban is az eljárási adatokkal foglalkozunk. Megvilágítják az adatok a bűnper lefolyását, betekintést nyújtanak a büntető igazságszolgáltatásnak elég szövevényes mechanizmusába. A mint azonban végig kísérjük a bűnpereket az egész eljárásán, számos oly tényre is találunk, a melyek nemcsak ügymeneti szempontból érdekelnek, hanem már általános kriminál- és szociálpolitikai, valamint morálstatisztikai jelentőséggel is bírnak.

Kutatásunk tárgya tehát legelőbb is az lesz, megállapítani, mint alakul a feljelentések száma. Közleményünk — hogy teljesen egyöntetű és minden tekintetben összehasonlításra alkalmas anyag álljon rendelkezésre — csak az utolsó öt év adatait öleli fel. Büntető statisztikáinknak ügymeneti és ítélkezési része azonban már 1900 óta teljesen azonos alapon van szervezve. A szükséghez mérten tehát élni fogunk az öt évnél hosszabb időszakokra terjedő adatokkal; és pedig alapul véve az 1902. évet. Eljárásunk, hogy nem az 1900. évből indulunk ki, magyarázatát találja abban a körülményben, hogy 1899-ben, midőn az új büntető perrendtartás életbeléptetése küszöbön állott, az igazságügyminisztérium körrendeletekben többször sürgetőleg felszólította a bíróságokat, hogy évről-évről előtt minél több büntető fejezést be, egyrészt azért, nehogy az új törvény mellett a régi eljárás is nagyobb mérvű alkalmazásban legyen, másrészt, hogy az új törvény érvényének első idejében, midőn minden egyes kérdés eldöntése a rendesnél több nehézséget okoz, a bíróságok ne legyenek elhalmozva munkával. Természetesen ennek folytán 1900-ban erősen megcsappant a jogerős elintézésre nyert ügyek száma, ez a jelenség áthúzódott így az 1901. évre is, úgy hogy csak az 1902. év az, a mely már ismét normális munkamennyiséget mutat fel.

Az 1902. év óta a kir. járásbíróságok és kir. törvényszékek előtt jogerős befejezést nyert büntető feljelentések számát a következő összeállítás tünteti fel:

Év	Kir. járásbíróságok	Kir. törvényszékek	Összesen
1902.....	285.201	66.976	352.267
1903.....	301.809	71.507	373.376
1904.....	292.838	68.068	360.906
1905.....	305.804	77.933	383.737
1906.....	316.484	81.048	397.532
1907.....	306.695	76.473	383.168
1908.....	317.641	80.581	398.222

Az emelkedés a kir. járásbíróságok által befejezett ügyeknél a lefolyt 7 év alatt 11%, a kir. törvényszékekénél 20% és az összes feljelentéseknél 13%⁰/₀. Ez adatoknak azonban a kriminalitás alakulása szempontjából való megítélésénél igen óvatosan kell eljárni. A feljelentések száma általánosságban legfeljebb gyenge támpontul, de sohasem használható döntő bizonyítékként a kriminalitás mérvének megállapításánál. A feljelentések számát két tényező

befolyásolja erősen: a társadalom erkölcsi felfogása és a bíróságok ítélkezésébe vetett bizalom. Az előbbi minél szigorúbb, annál több ügy kerül bírói döntés alá. Nem jelenti ez feltétlenül a kriminalitás emelkedését, mert ilyenkor sok oly ügy is jut az igazságszolgáltatás elé elbírálás végett, a melyek talán a társadalom részéről elítélést vonnak maguk után, de tényleg nem bírnak a bűncselekmények ismérveivel. A mi pedig a bíróságok ítélkezésébe vetett bizalmat illeti, nem szabad megfeledezni, hogy minél nagyobb és fejlettebb ez az emberekben, annál gyakrabban keresik fel a bíróságokat. Nem a kriminalitás emelkedik ilyenkor, hanem a feljelentési hajlam ölt nagyobb arányokat, hisz több mint valószínű, hogy bűncselekmények ez előtt is hasonló aránnyal fordultak elő, csak hogy azok jó része a bírói döntés kikerülésével magánúton intéztetett el. Az új büntető perrendtartás, a mely megszüntette hazánkban a jogegység hiányát, továbbá az ingadozó ítélkezésre, a kedvezésre és önkénykedésre oly sok módot nyújtó régi gyakorlatot a törvénynek mindenre egyformán kötelező jogszabályaival váltotta fel, valamint — a mint a későbbi adatok nyomán látni fogjuk — a büntető per is rövidebbé tette, mindenesetre jelentékenyen közreműködhetett a feljelentések számának növekedésében. Ez az egy tény azonban alig adhatja magyarázatát a feljelentések eléggé számottevő szaporodásának. Tovább kell kutatnunk; az idézett általános adatokkal nem elégedhetünk meg, hanem részleteznünk kell ezeket, és pedig a feljelentések elintézési módja szerint. Ez adatok némi képet nyújtanak már a kriminalitás irányáról is. Külön közöljük e célból a kir. járásbíróságokra s külön a kir. törvényszékekre vonatkozó adatokat. Járásbíróságaink előtt az 1902—1908. évek folyamán

Év	a jogerős befejezést nyert feljelentések közül		
	ítélet nélkül	felmentéssel	elítéléssel
	ért véget		
1902.....	188.199	28.684	68.408
1903.....	198.296	30.247	73.326
1904.....	196.840	26.044	70.245
1905.....	200.446	26.814	78.544
1906.....	207.811	27.168	81.805
1907.....	203.085	25.672	77.938
1908.....	211.610	26.355	79.676

Míg ugyanez adatok a kir. törvényszékekénél a következőképp alakultak:

Év	A jogerős befejezést nyert feljelentések közül		
	ítélet nélkül	felmentéssel	elítéléssel
	ért véget		
1902.....	48.534	3.036	15.406
1903.....	51.150	3.271	17.086
1904.....	48.904	2.959	16.205
1905.....	55.400	3.587	18.946
1906.....	57.365	3.321	19.862
1907.....	54.126	3.350	18.997
1908.....	58.058	3.181	19.342

Kriminalitásunk világára nem vet kedvező fényt, hogy a letelt hét év alatt épp az elítéléssel véget ért feljelentések szaporodtak legerősebben. E tény annál kedvezőtlenebb, mert éppen a törvényszékekénél, a hová a súlyosabb jellegű bűncselekmények tartoznak, észlelhető különösen nagy emelkedés. Ugyanis itt az elítéléssel befejezett ügyek 1902-től 1908-ig 25%⁰/₀-kal, míg a járásbíróságoknál csak 16%⁰/₀-kal növekedtek meg. Ezzel szemben azoknak a feljelentéseknek száma, a melyekben ítélethozatal nem következett be, a törvényszékekénél 19%, a járásbíróságoknál 12%⁰/₀-nyi emelkedést mutat. Ez adatok, ha még figyelembe vesszük, hogy a felmentések aránya a járásbíróságoknál jelentékenyen, és pedig 8%⁰/₀-kal csökkent, a törvényszékekénél is csak 4%⁰/₀-kal emelkedett, nem a vádaskodási hajlam fokozódásáról, nem a sértett jogérzet kiengesztelésére való hajthatatlan törekvés erősbödéséről tesznek tanúságot, hanem határozott bizonyítékai annak, hogy kriminalitásunk emelkedő irányzatú.

Mellőzve itt a kriminalitás irányát érintő további fejtegetéseket áttérhetünk most már azoknak az adatoknak tárgyalására, a melyek a büntető perek menetét tüntetik fel az utolsó öt évben, és pedig egyrészt ítélőtáblai területi, másrészt bűncselekmények szerint való tagolással. E célból elsősorban is tanulmány tárgyává tesszük a II-ik résznek 1. és 5. számú táblázatát, a melyek a kir. járásbíróságok illetve, kir. törvényszékek által jogerősen elintéztett ügyeket a befejezés módja szerint részletezik. E táblák alapján mindenekelőtt közöljük a következő összeállítást, mely szeint:

Év	A kir. járásbíróságok			A kir. törvényszékek		
	előtt jogerős befejezést nyert ügyek közül					
	ítélet nélkül	felmentéssel	elítéléssel	ítélet nélkül	felmentéssel	elítéléssel
ért véget %-ban						
1904.....	67%	8%	24%	71%	4%	23%
1905.....	65%	8%	25%	71%	4%	24%
1906.....	66%	8%	25%	70%	4%	24%
1907.....	66%	8%	25%	70%	4%	24%
1908.....	66%	8%	25%	72%	3%	24%

Feltűnő az a szabályszerűség, mely ez adatokban nyilvánul; egyik csoportnak arányszáma sem mutat lényeges változást az utolsó öt évben. Külön felhívják magukra a figyelmet magas arányszámukkal azok az ügyek, a melyekben ítélethozatalra nem került a sor. Ennek oka a bűncselekmény vagy büntetett ki nem puhatolhatása, bizonyítékok hiánya, vagy ezek megszerzésének rendkívül nehézsége, a vádnak a vádlók részéről való elejtése stb. Túlnyomórészt azonban, körülbelül az ügyek $\frac{2}{3}$ -ad részében, bűncselekmény fenn nem forgása miatt kell az eljárást megszüntetni. E tény önkéntelenül is gondolkodásra készíttet az irányban, hogy mint lehetne útját állani a minden alap nélküli vádasko-

dási hajlamnak. Óriási terhet ró a bíróságra, rendkívüli munkaerő- és időpazarlást von maga után, megbénítatik ez által az igazságszolgáltatás menete, a bíróságokba vetett közbizalomnak és bírói tekintélynek is kárára van, egyáltalán sok társadalmi és állami érdek szenved sérelmet ez eljárás által. Természetesen a feljelentések elintézési módjának megfelelően alakulnak a feljelentett személyek egyes csoportjai is. Ugyanis, a mint ez a 4. és 9. számú táblázatokból kitűnik:

Év	100 feljelentett egyén közül					
	a kir. járásbíróságoknál			a kir. törvényszékekénél		
	ítélet nélkül	felmentéssel	elítéléssel	ítélet nélkül	felmentéssel	elítéléssel
ért véget az eljárás						
1904.....	65%	11%	23%	70%	6%	22%
1905.....	64%	11%	24%	69%	6%	23%
1906.....	64%	10%	24%	68%	7%	23%
1907.....	64%	10%	24%	68%	6%	24%
1908.....	65%	10%	24%	69%	6%	24%

Az elítélés valószínűsége tehát a közölt adatok szerint körülbelül 1:4.

Erdekes eltéréseket találunk az ügyek elintézési módjában, illetve a személyek egyes csoportjaiban kir. ítélőtáblai területek és bűncselekmények szerint is. A mi a kir. járásbíróságokot illeti, a kolozsvári és budapesti kir. ítélőtáblai területek azok, a hol legnagyobb aránnyal szerepelnek azok az ügyek, a melyekben az eljárást ítélet hozatala nélkül kellett megszüntetni, míg legkisebb arányuk a pécsi kir. ítélőtábla területén fekvő járásbíróságoknál. A kir. törvényszékekénél első helyen a budapesti kir. ítélőtábla áll, a mely alá tartozó törvényszékekénél évente az ügyek $\frac{1}{5}$ -de ér véget ítélet nélkül, majd a győri kir. ítélőtábla következik, míg legkedvezőbbek a viszonyok a kassai kir. ítélőtábla törvényszékeinél.

A mi a feljelentés alapját képező bűncselekményeket illeti, úgy a kir. járásbíróságoknál, mint a kir. törvényszékekénél a gyújtogatást és csalást találjuk, a melyekért tett feljelentések túlnyomó részének az eljárás megszüntetése az eredménye. A gyújtogatásnál megmagyarázza ezt a tettesnek gyakori ismeretlen volta, a csalásnál pedig a bizonyítás nehézsége. Az ellenkező véglelet pedig a párba és az orgazdaság és bűnpártolás képezik.

Az ítélet nélkül véget ért ügyekről lévén szó, itt kell megemlékeznünk a büntetőparancs igénybevételéről. Jogszolgáltatásunkba a büntető perrendtartásról szóló 1896. évi XXXIII. törvénycikk illeszti be azzal a céllal, hogy ott, a hol az ügyek természete megengedi, a bíróságok úgy is el lévén halmozva teendőkkel, a rövidebb eljárásához folyamodhassanak. Adataink azonban arról tanuskodnak, hogy ez egyszerű, nagy idő-, munka- és költségmegtakarítással járó jogeszköznek a feljelentések elintézésében kis szerep jut. Közlünk mindenekelőtt egy táblázatot,

mely ítélőtáblai területek szerint részletezi a büntetőparancsokkal elintézett ügyeket, illetőleg az ily módon elmarasztalt személyeket.

Az ítélőtáblai kerület megnevezése	A büntetőparancsokkal									
	elintézett ügyek					elítelt személyek				
	száma									
	1904	1905	1906	1907	1908	1904	1905	1906	1907	1908
Budapest.....	103	115	89	107	101	156	178	119	147	173
Debreczen ...	171	191	171	325	290	200	225	242	424	411
Győr	186	187	206	199	164	234	233	329	335	297
Kassa	142	131	153	126	150	168	148	167	143	169
Kolozsvár ...	50	34	26	35	79	57	34	26	36	88
Marosvásárhely.....	20	25	15	13	25	31	44	19	25	30
Nagy-Várad ..	83	101	155	147	115	89	101	156	148	115
Pécs	195	163	246	198	176	250	176	348	276	235
Pozsony	105	139	145	110	108	120	148	189	127	138
Szeged	395	360	473	477	458	436	452	500	560	552
Temesvár ...	194	171	154	206	283	206	216	189	278	311
Összesen.....	1.644	1.617	1.833	1.943	1.954	1.936	1.956	2.234	2.549	2.519

Büntetőparancsot járásbíróságaink tehát az ügyeknek körülbelül csak 0,6%, a feljelentett személyeknek szintén 0,6%-ban alkalmaznak, a mi — ha figyelembe vesszük, hogy azoknak az eseteknek a száma, a mikor ez intézkedéssel élni lehet, vagyis kihágásoknál és csak pénzbüntetéssel büntethető, de 200 koronánál magasabb pénzbüntetéssel nem sújtott vétségeknél elég jelentékeny — igen kis aránynak mondható. Adataink azonban mintegy arról tanuskodnak, hogy a büntetőparancs lassan bár, de gyakoribb lesz; az ügyeknél ez öt év alatt 18,9%, a személyeknél pedig 30,1%-os emelkedést találunk. Hogy jobban nem terjed a használata, talán bíróságaink ama félelmén alapszik, hogy a terheltek kifogással élnek, a mikor is megindítandó a rendes eljárás és így a várt egyszerűsítés meghiúsul, sőt a bíró teendői egy végzéssel szaporodtak.

A következő összeállítás az utolsó öt évben a büntetőparancsokkal befejezést nyert ügyeket büncselekmények szerint részletezi.

A büncselekmény megnevezése	A büntetőparancsokkal									
	elintézett ügyek					elítelt személyek				
	száma									
	1904	1905	1906	1907	1908	1904	1905	1906	1907	1908
Rágalmazás	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1
Becsületsértés	1	2	33	6	10	1	2	36	7	10
Egyéb vétség	3	—	1	—	—	3	—	1	—	—
Hatóság és közsérend elleni kihágás.....	3	2	5	9	14	3	2	5	36	16
Vallás elleni kihágás	54	83	125	193	147	103	113	187	304	233
Közbiztonság és közrend elleni kihágás.....	7	5	11	18	8	7	5	32	43	9
Szerencsejáték által elkövetett kihágás	33	74	63	88	95	191	314	253	374	427
Közegészség és testi épség elleni kihágás.....	86	88	117	176	176	124	149	248	317	288
Tulajdon elleni kihágás.....	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1
Anyakönyvi kihágás	1.448	1.359	1.467	1.430	1.491	1.491	1.366	1.511	1.445	1.507
Véderőtörvény elleni kihágás	1	—	1	—	2	1	—	1	—	2
Egyéb kihágások	8	4	10	23	9	12	4	10	23	25
Összesen.....	1.644	1.617	1.833	1.943	1.954	1.936	1.956	2.234	2.549	2.519

Meglepően kevés a vétségeknek száma, a melyekben a büntetőparancs alkalmaztatott és végrehajthatóvá vált. Mikor becsületsértésért évente közel 40 ezer egyént ítélnek el, ez egyszerű jogeszközzel alig intéztetik el 10 ügy. A kihágások közül az anyakönyvi kihágások azok, a hol a büntetőparancsot érvényesíteni látjuk és pedig évente körülbelül az ily ügyek 41,6%-ában.

Adataink végül — a mi a törvényszékeket illeti — arról is beszámolnak, hogy az ítélet nélkül befejezést nyert ügyekben az eljárás minő stádiumban szünetelt meg, a mi mindenestre tájékoztatást ad a bíróságoknak munkával való megterheléséről a szóbanforgó feljelentések által. Az 5-ik táblázatban erre nézve részletes adatok állanak rendelkezésünkre, itt azonban megelégszünk az 1908. évi adatok közlésével, a melynek arányszámait a szóbanforgó kérdéssről teljes képet nyújtanak. Ezek szerint:

	szám szerint	%-ban
Az eljárás az összes terheltekre nézve ítélet nélkül ért véget		
A nyomozás szakában	52.757	90%
A vizsgálat szakában	833	1%
A vádirat beadása után.....	1.555	2%
A főtárgyalás elrendelése után.....	2.913	5%
Összesen.....	58.058	100%

Egyrészt a bíróságok munkaterhének helyes megítélése szempontjából, a mennyiben a felmentés az eljárás végigfolytatását jelentvén, nagyobb munkateherrel jár, de kriminálpolitikai, morálstatistikai stb. szempontból fontos dolog büncselekményenként is ismerni a felmentések és elítélések arányát. E tekintetben elég éles eltérések észlelhetők. Azok a büncselekmények, a melyekben — a sorrendet az 1908. évi eredmények alapján állapítva meg — a kir. járásbíróságoknál leggyakoribb az elítélés, a következők:

A büncselekmény megnevezése	100 feljelentés					100 feljelentett egyén				
	közül									
	ítélettel ért véget az eljárás					elíteltetett				
	1904	1905	1906	1907	1908	1904	1905	1906	1907	1908
Párviadal	45%	61%	63%	62%	62%	34%	45%	54%	58%	56%
Orgazdaság és bűnpártolás	43%	43%	38%	44%	63%	39%	41%	34%	43%	62%
Közegészség és testi épség elleni kihágás.....	49%	51%	52%	50%	51%	46%	49%	53%	48%	50%
Közbiztonság, közrend és közszemérem	58%	51%	48%	45%	49%	54%	48%	46%	47%	46%
Szerencsejáték által elkövetett kihágás	45%	43%	42%	45%	43%	43%	41%	42%	46%	42%
Szemérem elleni vétség.....	36%	37%	38%	35%	40%	34%	27%	38%	35%	35%

Míg legkevesebb elítélés a következő büncselekményekért következett be:

A büncselekmény megnevezése	100 feljelentés					100 feljelentett egyén				
	közül									
	ítélettel ért véget az eljárás					elíteltetett				
	1904	1905	1906	1907	1908	1904	1905	1906	1907	1908
Gyújtogatás, tüzvész és vízáradás okozása.....	8%	7%	5%	6%	7%	7%	6%	4%	5%	6%
Pénzhamisítás	10%	10%	10%	9%	9%	9%	10%	10%	10%	9%
Csalás	9%	11%	9%	10%	11%	8%	10%	9%	9%	10%
Más vagyonának megrongálása	10%	12%	12%	12%	12%	9%	10%	9%	9%	10%
Személyes szabadság, házjog stb. megsértése	14%	16%	18%	16%	16%	11%	14%	15%	14%	12%

Azok a büncselekmények, a melyekben a kir. törvényszékeknél a leggyakoribb az elítélés, a következők:

A büncselekmény megnevezése	100 feljelentés					100 feljelentett egyén				
	közül									
	ítélettel ért véget az eljárás					elíteltetett				
	1904	1905	1906	1907	1908	1904	1905	1906	1907	1908
Párviadal	94%	85%	90%	87%	86%	66%	57%	65%	64%	70%
Hatóság elleni erőszak	48%	48%	50%	53%	53%	35%	35%	37%	40%	41%
Csalárd és vétkez bukás	51%	44%	52%	50%	44%	43%	23%	41%	43%	31%
Becsületsértés	43%	32%	30%	42%	33%	42%	19%	27%	44%	30%
Orgazdaság és bűnpártolás	43%	48%	43%	40%	35%	31%	30%	31%	30%	23%

Míg legkevesebb elítélés a következő büncselekményekért következett be:

A büncselekmény megnevezése	100 feljelentés					100 feljelentett egyén				
	közül									
	ítélettel ért véget az eljárás					elíteltetett				
	1904	1905	1906	1907	1908	1904	1905	1906	1907	1908
Gyújtogatás, tüzvész és vízáradás okozása.....	3%	4%	2%	3%	4%	3%	4%	2%	3%	4%
Más vagyonának megrongálása	20%	16%	11%	17%	5%	13%	21%	14%	17%	4%
Hamis tanuzás és hamis eskü	5%	5%	4%	7%	6%	3%	4%	3%	7%	5%
Csalás	6%	7%	6%	7%	6%	6%	7%	6%	7%	6%
Pénzhamisítás	4%	5%	6%	4%	4%	7%	8%	10%	8%	8%

Megjegyezzük, hogy itt a büncselekmények szerint való csoportosításnál a feljelentés tartalma irányadó, a melytől természetesen a jogerős ítélet minősítése sok esetben eltér. Az adatokat tanulmányozva, azt észleljük, hogy az elítélés valószínűsége büncselekményenként rendkívül eltérő. Vannak büncselekmények, a hol a 30%-ot is meghaladja az elítéltek

aránya, de eléggé számottevően fordulnak elő olyanok is, a melyekben a 10%-ot sem éri el. Úgy a kir. járásbíróságoknál, mint a kir. törvényszékeknél a párbaj áll első helyen. Az előbbieknél azután az orgazdaság és bűnpártolás, majd egyes kihágások következnek. A kir. törvényszékeknél igen nagy az elítélés valószínűsége a hatóság elleni erőszaknál,

melyet a csalárd és vétkes bukás, majd a becsület-sértés követnek. A mi a minimumot illeti, ezeket, kis eltéréssel, ugyanazok a bűncselekmények képviselik a különböző bíróságoknál. Említésreméltó az az ellentét, a melyet a személy és vagyon elleni bűncselekményeknél az elítéltek arányának alakulását illetőleg találunk a kir. járásbíróságok és kir. törvényszékek közt. Ugyanis:

	100 feljelentett egyén közül elítélteket a kir. járásbíróságok által	
	a kir. járásbíróságok	a kir. törvényszékek
Személy... elleni bűncselekmények	24%	25%
Vagyon ... cselekmények	25%	21%

Áttérve a felmentésekre, a kir. járásbíróságoknál — csak az 1908. évre szorítkozva, a melynek arányszámái a többi évek állapotát is eléggé híven visszaadják — legnagyobb volt a következő bűncselekményekért feljelentettek közt:

	100 feljelentett egyén közül felmentetett
Hamis tanuzás és hamis eskü.....	24%
Okirathamisítás	24%
Véderőtörvény elleni kihágás	17%
Pénzhamisítás	16%

A minimumot ellenben a következő bűncselekményeknél találjuk:

	100 feljelentett egyén közül felmentetett
Anyakönyvi kihágás	1%
Közbiztonság és közrend elleni kihágás	6%
Testi sértés	7%
Tulajdon elleni kihágás	7%

A törvényszékekénél ellenben az első csoportot a következő bűncselekmények képviselik:

	100 feljelentett egyén közül felmentetett
Politikai büntettek és vétségek.....	11%
Hamis tanuzás és hamis eskü.....	10%
Orgazdaság és bűnpártolás	10%
Okirathamisítás	7%

Ellenben legritkább volt a felmentés az alább felsorolt bűncselekmények miatt feljelentett egyéneknél:

	100 feljelentett egyén közül felmentetett
Pénzhamisítás	0%
Más vagyonának megrongálása	1%
Gyújtogatás, tüzvész és vízáradás okozása	2%
Lopás és jogtalan elsajátítás	2%

A kir. törvényszékek elé tartozván a főbenjáró bűncselekmények, ezekben az eljárás is rendszerint bonyolultabb. Erdemes tehát itt az adatokat tovább

is tagolni. Ma mindinkább általánosabbá válik a meggyőződés, hogy a büntett nemcsak annak, a ki ellen elkövetett vagy megkíséreltetett, hanem a jogrend megzavarásával az államnak érdekeit is sérti. Ezért van oly nagy szerepe a hivatalból való eljárásnak. Adataink is részletezik e szempontból a kir. törvényszékek által letárgyalt feljelentéseket. (6. sz. tábla.) Az utolsó öt évben, a mint az alábbi összeállításból látható:

	100 jogerősen elintéztetett bűnügyben hivatalból indítottatott az eljárás	
	hivatalból	indítványra
1904.....	87%	13%
1905.....	87%	13%
1906.....	86%	13%
1907.....	86%	13%
1908.....	85%	14%

Az államhatalom tehát az esetek túlnyomó részében a magánügyen szorgalmazása nélkül jár el. Bűncselekmények szerint természetesen az arányok alakulását illetőleg elég érzékeny különbségeket találunk. Vannak bűncselekmények, a melyekben csakis a hivatalból való eljárás talál helyet. Ezek már az állam, közhatalom és közintézkedések ellen irányuló természetüknél fogva a politikai büntettek és vétségek, a hatóság elleni erőszak, a pénzhamisítás, a hamis tanuzás és hamis vád, az okirathamisítás, a hivatali és ügyvédi büntettek és vétségek. A személy elleni bűncselekmények közül az ember élete elleni büntettek és a párba az, a melyekben hivatalból indítatik meg az eljárás, a vagyon elleni bűncselekményeknél pedig ilyenek a rablás és zsarolás, az orgazdaság és bűnpártolás, a csalárd és vétkes bukás és a gyújtogatás. Nagyobb jelentősége van a hivatalból való eljárásnak a testi sértéseknél, a személyes szabadság, házjog, levél- és táviratitok megsértésére stb. irányuló bűncselekményeknél, a hamis vádnál stb. Legkisebb szerepe jutott a hivatalból való eljárásnak a csalásnál, nem éri el ez a 30%-ot sem. Hivatalból indítottatott meg az eljárás száz csalásért tett és jogerős befejezést nyert feljelentés közül:

1904.....	30%
1905.....	29%
1906.....	28%
1907.....	26%
1908.....	25%

A büntetőtörvénykönyv 381. és 382. §-aiba ütköző esetek ezek, a midőn a csalás büntettet képez és a csaló a bűncselekmény elkövetésénél közhivatalnoki jelleget vagy hatósági megbízást színel, avagy a midőn a csalást közhivatalnok, ügyvéd, meghatalmazott ügyvivő vagy magánhivatalnok hivatala vagy megbízása körében követte el, avagy a csaló csalás miatt már két ízben büntetve volt és utolsó csalása elkövetését megelőző büntetésének kiállása óta tíz év még nem telt el s végül, ha a csalás a saját biztosított vagyonnak megsemmisítése vagy megrongálása által követtetik el. Ez adatok is eléggé rámutat-

nak a Btk.-nek a csalásra vonatkozó fejezetében található számos hiányosságára. Meg kell azonban említenünk, hogy az 1908. évi XXXVI. törvénycikk életbelépte óta megváltozott helyzettel állunk szemben, mert annak egyik — e bűncselekményre vonatkozó — lényeges intézkedése, hogy az állandó panasz tárgyát képező magánindítványi jellegét általában megszünteti és azt csak a hozzátartozók, illetőleg a Btk. 342. §-ban felsorolt személyek közt elkövetett család esetére tartja fenn.

A magánindítványnak nagyobb arányát találjuk még a szemérem elleni bűncselekményeknél, a becsületsértésnél és a rágalmazásnál.

A munkafelosztás elve megköveteli, hogy az egyes bűnügyekre vonatkozó kellő adatok előbb összegyűjtsenek s csak akkor vegye kezdetét az ítélőbíróság nehezkesebb és költségesebb eljárása. E célzattal szolgálják a nyomozás és a vizsgálat. Az elsőnek központja az ügyészség, az vezetési eljárást, ellenben a vizsgálat szorosán a bírói hatáskörhöz tartozik. Adataink szerint az utolsó öt évben nyomozás volt

	szám szerint	a jogerősen elintéztetett ügyek %-ában
1904.....	64.898	95%
1905.....	74.940	96%
1906.....	78.776	97%
1907.....	74.899	97%
1908.....	78.719	97%

Ellenben a vizsgálatok száma következőképp alakult:

	Szám szerint	A jogerős befejezést nyert ügyek %-ában
1904.....	4.927	7%
1905.....	4.940	6%
1906.....	4.561	5%
1907.....	3.869	5%
1908.....	3.811	4%

A vizsgálatok száma a nyomozásokhoz képest csekély. Magyarozatát találja ez abban, hogy a bűncselekmények legnagyobb része jelentéktelen, nem bonyolult, a bizonyítás anyaga világos, s hogy maga a gyanúsított sem kívánja azokat a biztosítékokat, a melyeket a vizsgálat nyújt, a mely akkor nyer alkalmazást, a mikor akár a bűncselekmény szövevényes volta, akár a tette megállapított büntetés súlyossága, akár a czélszerűség szempontjai azt követelik, hogy ez az anyagbegyűjtés, mely elsősorban a vádló tájékoztatására szolgál ugyan, de a bíróság első információjának anyagát is szolgáltatja, oly független közegre legyen bízva, mely a váddal és védelemmel szemben egyaránt pártatlan.

A büntető igazságszolgáltatás célját biztosító és az e végett alkalmazandó eszközök között nagy jelentőséggel bír az előzetes letartóztatás és a vizsgálati fogság is. A perjognak különben egyik legkényesebb és legnehezebben rendezhető része az, mely az előzetes letartóztatás és vizsgálati fogság anyagát sza-

balýozza. Az egyéni szabadság érdekét kell itt összeegyeztetni a közérdekkel. Az előzetes letartóztatásnak és vizsgálati fogságnak egyedüli alapja a szükség, ezért határozza meg taxative ennek eseteit a törvény. Nyilvánvaló, hogy alkalmazásuk is csak kivételes lehet. Tanulmányozván adatainkat, arra az eredményre jutunk, hogy

Év	Az előzetes letartóztatásban vagy vizsgálati fogságban volt terheltek száma					
	a kir. járásbíróságoknál		kir. törvényszékekénél		együtt	
	szám szerint	az összes terheltek %-ában	szám szerint	az összes terheltek %-ában	szám szerint	az összes terheltek %-ában
1904.....	1.577	0%	6.539	6%	8.116	1%
1905.....	1.704	0%	7.873	6%	9.667	1%
1906.....	1.394	0%	7.986	6%	9.380	1%
1907.....	1.270	0%	7.744	6%	9.014	1%
1908.....	1.252	0%	7.638	6%	8.940	1%

Az adatok tehát igazolják az eszközök igénybevételének kivételességét. Jóval gyakrabban alkalmaztatik az előzetes letartóztatás és vizsgálati fogság a kir. törvényszékek, mint a kir. járásbíróságok előtt, de ez természetesen is, mert a súlyosabb bűncselekményeknél inkább fenforognak azok az okok, a melyek kívánatosá teszik a terheltek a jogerős ítélet meghozatala előtti fogvatartását.

Nem lesz érdektelen, ha a szóbanforgó kérdés helyesebb elbírálása végett a multnak adatait is figyelemre méltatjuk. Közöljük e végből az 1882., 1892. és az új bűnvádi perrendtartás életbelépését megelőző 1899. évek adatait.

Év	A vizsgálati foglyok száma volt					
	a kir. járásbíróságoknál		a kir. törvényszékekénél		összesen	
	összesen	az összes terheltek %-ában	összesen	az összes terheltek %-ában	együtt	az összes terheltek %-ában
1882.....	5.864	2%	21.045	19%	26.909	7%
1892.....	2.979	1%	13.060	11%	16.039	4%
1899.....	3.358	1%	13.337	9%	17.195	3%

Összevetve az eredményeket az újabb adatokkal, a fejlődés — kivált az új bűnvádi perrendtartás hatása alatt — igen kedvező, a mit talán annak lehet betudni, hogy a legsúlyosabb bűncselekmények esetében sincs előírva kötelezőleg az előzetes letartóztatás vagy vizsgálati fogság elrendelése és mindig a bíróság belátásától van függővé téve a biztosíték melletti szabadlábra helyezés. Fényes bizonyítékai ez adatok annak is, hogy szóbanforgó törvényünk — a lehetőséghez képest eléggé ki tudta egyenlíteni egymás nagyobb sérelme nélkül — azt a két ellentétes érdekét, a mely itt fennforog és pedig az állam büntető igényét és a terhelte személyes szabadságának jogát.

Érdeklő birnak azok az adatok is, a melyek az előzetes letartóztatás és vizsgálati fogság eredményességéről számolnak be. Ezek szerint az előzetes